

Међународна научна конференција
СОЦИОЛОГИЈА У XXI ВЕКУ: ИЗАЗОВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ
10-11. новембар 2018, Ниш, Србија
International Scientific Conference
SOCIOLOGY IN XXI CENTURY: CHALLENGES AND PERSPECTIVES
November 10-11. 2018, Niš, Serbia
Международная научная конференция
СОЦИОЛОГИЈА В XXI СТОЛЕТИИ: ВЬЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ
10-11. ноября 2018, Ниш, Србија

**ЗБОРНИК АПСТРАКАТА
BOOK OF ABSTRACTS
СБОРНИК РЕЗЮМЕ ДОКЛАДОВ**

ЗБОРНИК АПСТРАКАТА • BOOK OF ABSTRACTS • СБОРНИК РЕЗЮМЕ ДОКЛАДОВ

ISBN 978-86-7379-485-3

Међународна научна конференција
СОЦИОЛОГИЈА У ХХИ ВЕКУ: ИЗАЗОВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ
(ПОВОДОМ 80 ГОДИНА ОД ФОРМИРАЊА ДРУШТВА ЗА
СОЦИОЛОГИЈУ И ДРУШТВЕНЕ НАУКЕ)
10-11. новембар 2018, Ниш, Србија

International Scientific Conference
SOCIOLOGY IN XXI CENTURY: CHALLENGES AND PERSPECTIVES
(ON THE OCCASION OF 80 YEARS OF FOUNDATION OF THE
SOCIETY FOR SOCIOLOGY AND SOCIAL SCIENCES)
November 10-11. 2018, Niš, Serbia

Международная научная конференция
СОЦИОЛОГИЈА В ХХИ СТОЛЕТИИ: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ
(К 80-ЛЕТИЮ СО ДНЯ ОБРАЗОВАНИЯ ОБЩЕСТВА
СОЦИОЛОГИИ И ОБЩЕСТВЕННЫХ НАУК)
10-11. ноября 2018, Ниш, Сербия

Универзитет у Нишу
Филозофски факултет

Српско социолошко
друштво

*Главни и одговорни уредник
Издавачког центра
Доц. Гордана Ђигић*

Научна конференција је одржана 10-11. новембра 2018. године на
Филозофском факултету Универзитета у Нишу.
Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике
Србије подржало је одржавање ове међународне научне конференције.

**ЗБОРНИК АПСТРАКАТА
BOOK OF ABSTRACTS
СБОРНИК РЕЗЮМЕ ДОКЛАДОВ**

Niš, 2018.

ПРОГРАМСКИ ОДБОР КОНФЕРЕНЦИЈЕ

1. Проф. емеритус Љубиша Митровић, Филозофски факултет, Ниш, председник Програмског одбора (Србија)
2. Prof. emeritus John Goldthorpe, Nuffield College, University of Oxford, United Kingdom, Nuffield College, University of Oxford, Research Fellow, Centre for Longitudinal Studies, Institute of Education, University of London (United Kingdom)
3. Prof. Sokratis Koniordos, Dept. of Political Science and International Relations, University of Peloponnese, Corinth (Greece), Chair, ESA Council of National Associations
4. Prof. emeritus Roberto Cipriani, Università Roma Tre, Roma (Italia)
5. Проф. др Зинаида Голенкова, Институт социологије РАН, Москва (Россија)
6. Prof. dr Miran Lavrič, Univerza v Mariboru (Slovenia)
7. Проф. др Петре Георгијевски, Филозофски факултет, Скопје (Македонија)
8. Dr. Saša Bosančić, Philosophisch-Sozialwissenschaftliche Fakultät, Universität Augsburg, Augsburg, Deutschland
9. Проф. др Биљана Милошевић, Филозофски факултет Пале, Република Српска
10. Проф. др Ирина Троцук, Российский университет дружбы народов, Москва (Россија)
11. Проф. др Николај Нарбут, Российский университет дружбы народов, Москва (Россија)
12. Проф. др. Petar-Emil Mitev, Софийския университет „Св. Климент Охридски“; Института за социални ценности и структури „Иван Хаджийски“, София, България
13. Prof. dr Krunoslav Nikodem, Filozofski fakultet, Zagreb, Hrvatska
14. Др Ружица Цацаноска, Институт за социолошки и политичкоправни истражувања, Скопје (Македонија)
15. Проф. др Србобран Бранковић, Факултет за економију, финансије и администрацију (ФЕФА), Београд
16. Проф. др Жолт Лазар, Филозофски факултет, Нови Сад

17. Проф. др Срђан Шљукић, Филозофски факултет, Нови Сад
18. Доц. др Душан Ристић, Филозофски факултет, Нови Сад
19. Проф. др Слађана Лабаш Драгишић, Филозофски факултет, Београд
20. Проф. др Вера Вратуша, Филозофски факултет, Београд
21. Проф. др Горана Ђорић, Филозофски факултет, Ниш
22. Проф. др Данијела Гавриловић, Филозофски факултет, Ниш
23. Проф. др Драган Тодоровић, Филозофски факултет, Ниш
24. Проф. др Слободан Антонић, Филозофски факултет, Београд
25. Др Нада Новаковић, Институт друштвених наука, Београд
26. Проф. др Драгољуб Б. Ђорђевић, Машински факултет Универзитета у Нишу.
27. Проф. др Весна Милтојевић, Факултет заштите на раду Универзитета у Нишу
28. Проф. др Дарко Радисављевић, Технолошко-металуршки факултет у Београду
29. Проф. др Милојица Шутовић, Филозофски факултет, Косовска Митровица
30. Проф. др Јасмина Петровић, Филозофски факултет, Ниш, председница Српског социолошког друштва

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР

1. Др Бранислав Стевановић, редовни професор, Филозофски факултет Универзитета у Нишу, управник Департмана за социологију, истраживач на пројекту ОИ 179074, председник
2. Др Наталија Јовановић, редовни професор, Филозофски факултет Универзитета у Нишу, декан Филозофског факултета, заменик председника
3. Др Драгана Захаријевски редовни професор, Филозофски факултет Универзитета у Нишу, истраживач на пројекту ОИ 179074 и пројекту ОИ 179013
4. Др Лела Милошевић Радуловић, ванредни професор, управник Департмана за социјални рад и социјалну

политику, Филозофски факултет Универзитета у Нишу,
истраживач на пројекту ОИ 179013

5. Др Сузана Марковић Крстић, ванредни професор,
Филозофски факултет Универзитета у Нишу, истраживач на
пројекту ОИ 179013
6. Др Гордана Стојић, доцент, Филозофски факултет
Универзитета у Нишу, истраживач на пројекту ОИ 179074
7. Др Милош Јовановић, доцент, Филозофски факултет
Универзитета у Нишу, истраживач на пројекту ОИ 179013
8. Др Јелена Петковић, доцент, Филозофски факултет
Универзитета у Нишу
9. Др Јелена Божиловић, асистент, Филозофски факултет
Универзитета у Нишу
10. МА Нина Павловић, асистент, Филозофски факултет
Универзитета у Нишу
11. МА Александра Николајевић, асистент, Филозофски
факултет Универзитета у Нишу
12. МА Ненад Станојевић, истраживач, Филозофски факултет
Универзитета у Нишу
13. Др Слободан Мрђа, Завод за културни развитак, Београд,
секретар ССД

Јовица Тркуља¹
Правни факултет
Универзитет у Београду
Центар за унапређивање правних студија, Београд

80 ГОДИНА ОД ОБЈАВЉИВАЊА ПРВОГ БРОЈА ЧАСОПИСА СОЦИОЛОШКИ ПРЕГЛЕД

Први српски социолошки часопис Друштвени живот излазио је 1920. и 1921. године у Београду, а обновљен 1930. године у Новом Саду. Уредник и издавачовог часописа био је Мирко М. Косић, професор Правног факултета у Суботици. Након оснивања Друштва за правну филозофију и социологију 1935. и Друштва за социологију и друштвене науке, 1938. године почео је да излази нови социолошки часопис – Социолошки преглед, чији је уредник био Ђорђе Тасић. Часопис је био стручно профилисан а његов циљ је био да допринесе развоју у Србији нове друштвене науке – социологије. Сарадници часописа били су наши угледни интелектуалци, академици и професори универзитета. У својим прилозима расправљали су кључна питања социолошке науке: предмет, задаци и однос према осталим друштвеним наукама. Они су заступали становиште о социологији као синтетичкој и општој науци о друштву.

Одлучујућу улогу у формирању Социолошког друштва и часописа Социолошки преглед имао је Ђорђе Тасић, професор Правног факултета Универзитета у Београду. То му, извесно, не би пошло за руком да није имао свесрдну подршку водећих професора С. Јовановића, Ж. Перића, М. Аврамовића, Т. Живановића, М. Илића, С. Станковића, М. Константиновића, Н. Вуча, али и млађих снага које су у кадровском смислу обогатиле наставу социологије на београдском Правном факултету: С. Вукосављевића и Р.Д. Лукића.

Од свог настанка Социолошки преглед је, осим научне, имао и друштвену димензију, у виду научне популаризације социологије као науке која се тада код нас тек развијала. Стога је појава овог часописа представљала врхунац развоја социологије у Србији из-

¹ trkulja@ius.bg.ac.rs

међу два светска рата и, истовремено, темељ на коме се успешно развијала ова научна дисциплина у Србији после Другог светског рата. Нажалост, рад Социолошког друштва и часописа прекинуо је Други светски рат, у којем је, као жртва окупатора, настрадао Ђорђе Тасић. Остали чланови Друштва за социологију и друштвене науке и сарадници Социолошког прегледа повукли су се и већина њих је престала да се занима за социологију и социолошке теме.

Непосредно по ослобођењу земље, развој социологије и социолошке периодике започет у међуратном периоду је заустављен и онемогућен. Залагањем Тасићевог сарадника Радомира Д. Лукића дошло је до обнове рада удружења социолога Србије 1954, као дела Југословенског удружења за социологију – Секција за НР Србију, која убрзо узима име Српско социолошко друштво и, од 1961. обнавља излагање Социолошког прегледа. Тиме је на Универзитету у Београду постављен солидан темељ за конституисање социологије као научне и универзитетске дисциплине у Србији.

Ове године навршава се осамдесет година од објављивања првог броја Социолошког прегледа далеке 1938. године. Садашња Редакција часописа је због тога иницирала објављивање фототипског издања тог броја. Идеја је да се традиција прикаже у свом пуном сјају, јер је први број Социолошког прегледа засијао на научном небу Краљевине Југославије на начин да та светлост обасјава нашу науку и данас. Јер, значајну улогу у популаризацији социологије и институционализацији њених дисциплина у Србији имали су оснивачи и аутори Социолошког прегледа.

Добро је позната да је поштовање прошлости најпоузданија подлога на којој се гради будућност. Предајући читаоцима у руке фототипско издање Социолошког прегледа 1/1938, ми држимо да им предајемо у руке веома значајно дело научне и културне баштине овог народа. Не само због чувања традиције, већ и због мотивације садашњим генерацијама научника да стреме ка томе да макар буду достојни научних висина својих предака.

Jovica Trkulja
Faculty of Law
University of Belgrade
Center for Advanced Legal Studies

80 YEARS FROM THE FIRST PUBLICATION OF THE JOURNAL THE SOCIOLOGICAL REVIEW

The first Serbian sociological journal, *Social life*, was published in 1920 and 1921 in Belgrade, and renewed in 1930 in Novi Sad. The editor and publisher of this journal was Mirko M. Kosić, a professor at the Faculty of Law in Subotica. After the founding of the Society for Legal Philosophy and Sociology in 1935 and the Society for Sociology and Social Sciences, in 1938, a new sociological journal was published, *The Sociological Review*, whose editor was Djordje Tasić. The journal was professionally profiled and its goal was to contribute to the development of a new social science in Serbia - sociology. The associates of the journal were our distinguished intellectuals, academics and university professors. In their publications, they discussed the key issues of sociological science: the subject, the tasks and the relation to other social sciences. They advocated a view of sociology as a synthetic and general science of society.

Djordje Tasić, a professor at the Faculty of Law at the University of Belgrade, played a decisive role in the formation of the Sociological Society and the journal *The Sociological Review*. Certainly, this would not have been possible without the full support of the leading professors S. Jovanović, Ž. Perić, M. Avramović, T. Živanović, M. Ilić, S. Stanković, M. Konstantinović, N. Vučo, and younger colleagues who contributed to the teaching of sociology at Belgrade Faculty of Law: S. Vukosavljević and R.D. Lukić.

Ever since its first publication, the *Sociological Review* has had a social dimension, besides the scientific one, in the form of a scientific popularization of sociology as a science that was then at the start of its development in our country. Therefore, the appearance of this journal represented the peak of sociology development in Serbia between the two world wars and, at the same time, the basis on which this scientific discipline was successfully developed in Serbia after the Second

World War. Unfortunately, the work of the Sociological Society and the journal was interrupted by the Second World War, during which Djordje Tasić was killed as a victim of the occupation. Other members of the Society for Sociology and Social Sciences and associates of The Sociological Review withdrew and most of them ceased to be interested in sociology and sociological topics.

Immediately after the liberation of the country, the development of sociology and sociological periodics initiated in the period between the two wars was stopped and disabled. Through the work of Tasić's associate Radomir D. Lukić, the operation of the Sociological Society was continued in 1954, as part of the Yugoslav Association for Sociology - Section for PR Serbia, which soon took the name of Serbian Sociological Society and, since 1961, renewed the publication of the Sociological Review. This is how a solid foundation for the constitution of sociology as a scientific and university discipline in Serbia was established at the University of Belgrade.

This year, it has been eighty years since the first publication of The Sociological Review in 1938. The current Editorial Board has therefore initiated a phototype publication of the first issue. The idea is to show the tradition in its full shine, because the first issue of The Sociological Review shone in the scientific sky of the Kingdom of Yugoslavia in such a way that this light still illuminates our science today. The founders and authors of The Sociological Review played an important role in the popularization of sociology and the institutionalization of its disciplines in Serbia.

It is well-known that revering the past is the most reliable foundation on which the future is built. By handing the phototype edition of The Sociological Review 1/1938 over to the readers, we believe that we are handing them a very significant work belonging to the scientific and cultural heritage of our people, not only for the sake of preserving tradition, but also for motivating current generations of scientists to strive to at least be worthy of the scientific heights of their predecessors.

Љубиша Р. Митровић²
Филозофски факултет
Универзитет у Нишу

**САВРЕМЕНА СОЦИОЛОГИЈА – ИЗМЕЂУ
ОДЛАЗЕЋЕГ И НАСТАЈУЋЕГ СВЕТА
(или: Криза, раскршћа и алтернативе социологије на
почетку 21. века)**

Аутор, најпре, даје глобални осврт на стање и тенденције у савременој социологији у свету (парадигматски плурализам, дисциплинарни хаос, теоријско-методолошке контроверзе, изазов мегатрендова, ширење истраживачких поља, распредмећење и предметно проширене социологије у ери глобализације, успон и пад професије и позива социолога, маргинализација друштвено-хуманистичких наука и мисије интелектуалаца...). Потом, у овом контексту, он разматра развој социологије у Србији, са посебним тежиштем на њен положај и улогу у савремености (проблеми и изазови транзицијског друштва и одговори социологије и социолога, нови облици идеологизације и инструментализације позива, главна истраживачка поља и теоријско-методолошке тенденције, положај професије и позива социолога и улога социолошких удружења, о потреби мултидисциплинарне сарадње и развоја научне критике социолошког стваралаштва...).

Овакав „преамбициозан“ преглед стања и тенденција у савременој социологији, дат у „краткој скици“, представљао би само увод у тежиште теме предмета ауторовог саопштења, односно проблематизације питања односа социологије и глобалних мегатрендова, метатеоријску критику владајућих парадигми и методолошких приступа у савременим истраживањима, разматрање проблема глобализације и фрагментације у социологији, потребе за интегрисаном парадигмом и неопходност заснованости социологије као комплексне науке о човеку, друштву и култури и њиховој интерактивној сарадњи са антропологијом, културологијом, комунологијом, мондологијом, као и потребе обнове критичке алтернативне еманципаторске социологије.

² ljubisa.mitrovic@filfak.ni.ac.rs

Социологија је настала из духа грађанске револуције, али и кризе просветитељства, капитализма и позитивизма, она не сме губити своју критичку истраживачку сазнајну моћ, ако жели бити истински делотворна и хуманистичко-еманципаторска снага у настајућем свету бурних друштвених промена које су захватиле човечанство. Она може и мора пробудити милсовско-бурдијеовску традицију да је „борилачка дисциплина“ и да делујући у складу са Волерстиновом поруком да се у социологији истраживање истине никад не сме одвојити од трагања за Добротом/Правдом и Слободом.

Кључне речи: Савремена социологија у свету, кључна поља социологије у Србији, глобализација и фрагментација социологије, маргинализација позива, алтернативна социологија.

Ljubiša Mitrović
Faculty of Philosophy
University of Niš

**CONTEMPORARY SOCIOLOGY BETWEEN THE
DEPARTING AND THE EMERGING WORLD
(The Crisis, the Crossroads and the Alternatives of Sociology
at the Beginning of the 21st Century)**

The paper first presents a general review of the current state of affairs and tendencies in contemporary sociology in the world (paradigmatic pluralism, disciplinary chaos, theoretical and methodological controversies, the challenge of the megatrends, the expansion of research fields, dropping some previous areas of interest and adopting some other areas of interest in sociology in the era of globalisation, the rise and decline of the profession and calling of a sociologist, marginalisation of social sciences and the humanities and of the mission of intellectuals). In this context, the paper then addresses the development of sociology in Serbia, with a focus on its position and role in the

contemporary world (problems and challenges of societies in transition and responses of sociology and sociologists, new forms of ideologization and instrumentalization of the discipline, main research fields, theoretical and methodological tendencies, the position of the profession and of the calling of sociologists and the role of sociological associations, the need for multi-disciplinary co-operation and the development of scientific criticism of sociological work, etc.).

This “overambitious” examination of the current state and tendencies in contemporary sociology, which is sketched out here, represents only an introduction into the author’s point, namely, the problematization of the relationship between sociology and the global megatrends, a metatheoretical criticism of the ruling paradigm and methodological approaches in contemporary research, consideration of the problems of globalisation and fragmentation in sociology, the need for an integrated paradigm and the necessity of establishing sociology as a complex science of man, society and culture, and their interactive collaboration with anthropology, culture studies, communicology, mondology, and the need to rebuild a critical alternative emancipatory sociology.

Sociology originated from the spirit of the Civic Revolution, but also the from the crisis of the Enlightenment, capitalism and positivism, and it must not lose its critical gnoseological power if it wishes to be a truly effective humanistic and emancipatory force in the emerging world of turbulent social changes that have engulfed humankind. It can and must awaken the tradition of Mills and Bourdieu according to which it represents a “martial discipline” and to act in accordance with Wallerstein’s message that in sociology the research for truth must never be separated from the quest for Good / Justice and Freedom.

Keywords: contemporary sociology in the world, key areas of sociology in Serbia, globalization and fragmentation of sociology, marginalization of the calling of a sociologist, alternative sociology.

Јован Базић³

Учитељски факултет

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској
Митровици

ПОТЕНЦИЈАЛИ ФУТУРОЛОШКОГ МЕТОДА У ИЗУЧАВАЊУ ДРУШТВЕНИХ ПРОМЕНА У ХХИ ВЕКУ

Брзе и корените друштвене промене на почетку ХХИ века, особито оне које генерише Четврта индустријска револуција као и оне које тек предстоје, представљају велики изазов за социологију, како у погледу нових тематских хоризоната, тако и у развоју ширег методолошког приступа. У том контексту, у овом раду се указује на могућности примене прогностичких истраживања, особито футуролошког метода у социологији. Многа питања савременог друштвеног живота која проистичу из последица револуционарних технолошких промена и процеса глобализације траже свакодневно промишљене одговоре из друштвених наука. Потребно је тражити решења за предстојеће друштвене изазове, елаборирати питања жељене и нежељене будућности. Зато су потребни нови начини и модели доласка до оних знања која ће омогућити људима ефикасније прилагођавање новим и наступајућим околностима. У томе је смисао футуролошког приступа друштвеним питањима и потреба за развој прогностичких истраживања у социологији како би се сагледала будућност друштвеног развитка са различитих аспеката. Треба кренути од већ познатих футуристичких модела, метода и инструмената, као што су: SWOT - анализа, Делфи метод, S-метод, Крос-импакт метод, Метод сценарија и други. Дакле, у социологији је потребно све више уводити једну нову димензију у сагледавању друштвених појава и процеса, а то је предвиђање трендова друштвеног развоја.

Кључне речи: футуролошки метод, друштвене промене, глобализација.

³ jovan.bazic@pr.ac.rs

Jovan Bazić
Teachers Training Faculty
University of Priština temporarily seated in Kosovska Mitrovica

FUTURISTIC METHOD POTENTIALS IN STUDYING SOCIAL CHANGES IN THE XXI CENTURY

Fast and radical social changes at the beginning of the XXI century, especially those generated by The Fourth Industrial Revolution as well as those which are imminent, represent a great challenge for sociology when it comes to new thematic horizons and the development of a wider methodological approach as well. In that context, this paper indicates the possibilities of applying prognostic researches, especially the futuristic method, in sociology. Many questions of a contemporary social life which come from the consequences of revolutionary technological changes and the processes of globalization, seek everyday measured answers from social sciences. It is necessary to look for solutions for the upcoming social challenges and elaborate questions of desirable and undesirable future. Thus, we need new ways and models of gaining that knowledge which will enable more efficient people's adjustment to new and forthcoming circumstances. This is the purpose of futuristic approach to social questions and the need for the development of prognostic researches in sociology in order to perceive the future of social developments from different aspects. It should be started from well-known futuristic models, methods and instruments, such as SWOT analysis, Delphi method, S-method, Cross-Impact method, Scenario planning method, etc. So, sociology needs the introduction of one new dimension of viewing social phenomena and processes, and that is the prediction of social development trends.

Keywords: futuristic method, social changes, globalization.

Троцук Ирина Владимировна⁴
Российский университет дружбы народов (РУДН)
Центр аграрных исследований
Российская академия народного хозяйства и государственной службы
при Президенте РФ (РАНХиГС)

**«ВЕЧНЫЕ ВОПРОСЫ» СОЦИОЛОГИИ,
ИЛИ ЗАПРОС НА ТЕОРЕТИЧЕСКУЮ И
МЕТОДИЧЕСКУЮ «ИНВЕНТАРИЗАЦИЮ»
ДИСЦИПЛИНЫ**

Современная эпоха характеризуется массой определений, но в этом нагромождении дефиниций прослеживается общая черта времени – его поразительная противоречивость. Например, когда речь заходит о глобализации, мы должны упомянуть и глокализацию, которая, несмотря на протест против диктата глобализационной унификации, не менее жестко структурирует повседневные практики. Подобные противопоставления заставляют вновь обратиться к основным вопросам социологии – «Как возможно общество?» и «Почему мы осмысливаем повседневность социально приемлемыми способами?». В итоге новое звучание обретают идеи классиков, например, Г. Зиммеля, о том, что, помимо крупных устойчивых социальных форм, существуют более подвижные, которые «склеивают» крупные между собой; или о том, что проблемы современности вытекают из стремлений индивида охранить себя от насилия со стороны общества, исторической традиции и культуры. Таким образом, очевиден социальный заказ на сложную теоретическую работу в рамках социологического осмысления новых форм стихийного порядка и противоречивых идентификационных и мировоззренческих моделей социальных акторов, и качестве варианта такой «инвентаризации» может выступать метатеоретизирование. Запоздывает и методическая инвентаризация эмпирической социологии, которая закрывает глаза на то, что ее традиционные инструменты все хуже улавливают важнейшие грани знакомого предмета.

⁴ irina.trotsuk@yandex.ru

Необходима систематическая методическая рефлексия относительно возможностей и ограничений «классических» методик, которые десятилетиями используются для мониторинга важных социальных показателей, но игнорируют возникающие в ответах респондентов значимые противоречия.

Ключевые слова: основные вопросы социологии, метатеоретизирование, методическая рефлексия, новые формы социального порядка.

Irina V. Trotsuk
RUDN University
Center for Agrarian Studies
Russian Presidential Academy of National Economy and Public Administration (RANEPA)

‘ETERNAL QUESTIONS’ OF SOCIOLOGY, OR THE SEARCH FOR ITS THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ‘INVENTORY’

Today the global society is described by many different definitions, but in this conceptual chaos one can see a common feature of our time – its strikingly contradictory nature. For example, when we speak of globalization, we should also mention glocalization that, despite its protests against the dictate of global unification, is no less influential in determining everyday practices. Such contradictions revive the main questions of sociology – “How is society possible?” and “Why do we interpret everyday life in socially acceptable ways?”, which explains a new interest in the well-known ideas of the classics of sociology, for example, in the ideas of G. Simmel, that, in addition to the large stable social forms, there are more mobile ones that ‘stick’ the large ones together, and that the key problems of social life are determined by the desire of the individual to protect oneself from the violence of society, historical tradition and culture. Thus, there is a social request for complex theoretical work aimed at sociological understanding of

new forms of spontaneous order and contradictory identification and worldview models of social actors, and metatheorizing can be a way for such an 'inventory'. The methodological inventory of empirical sociology also lags behind for it ignores the fact that our traditional techniques are losing their previous efficiency in representing the most important aspects of the well-known subject. Thus, there is a request for systematic methodological reflection on the possibilities and limitations of 'classical' methods that have been used for decades to monitor important social indicators but ignore significant contradictions in the respondents' answers.

Keywords: basic questions of sociology, metatheorizing, methodological reflection, new forms of social order.

Владимир Цветковић⁵
Британска социолошка асоцијација
Српско социолошко друштво

СОЦИОЛОШКА ИНТЕРПРЕТАЦИЈА У ХХИ ВЕКУ – ТЕХНОЛОГИЈА И НОВИ ИЗАЗОВИ

Технолошки развој током касног ХХ века отворио је пут појави која се данас често назива Четврта индустријска револуција. Поред традиционалних социолошких тема трансформисаних технолошким изумима који утичу на рад и доколицу подједнако, мењајући уобичајене друштвене праксе и културе уопште, прикупљање и обрада података достигла је обим који је до недавно тешко био замислив. Како би одржали корак са овим изазовом социолози морају да прате новим или осавремењеним приступом и у теоретском и у методолошком смислу. У коначници, то је место где социолози мора да се врате коренима драге нам науке, и самом суштинском питању социолошке интерпретације – уз пут поновно потврђујући јединствену позицију и допринос општем знању које социологија може да пружи. У раду се тврди да док су многе талентоване индивидуе ангажоване на послу обраде података, интерпретације и социјалног инжењеринга, уочљив је значајан недостатак темељног разумевања анализираних података и резултата, нарочито кад је реч о коренитој социјалној интервенцији, ширим ефектима, и последицама. У таквим околностима социолошки приступ и интерпретацијска компетенција остају непревазиђене – технолошки развој је створио ситуацију у којој је социологија потребнија данас но што је то донедавно била.

Кључне речи: социолошка интерпретација, технологија, велики подаци.

⁵ vld.cvet@vivaldi.net

Vladimir Cvetković
British Sociological Association (BSA)
Serbian Sociology Society

SOCIOLOGICAL INTERPRETATION IN XXI CENTURY – TECHNOLOGY AND NEW CHALLENGES

Technological development from the late XX century has opened the way for what is today referred to as the Fourth Industrial Revolution. Besides traditional sociological subjects transformed by technological inventions affecting work and leisure alike, changing common social practices and culture in general, collecting and processing data has reached a scale that until recently was hard to imagine. In order to keep up with this challenge, sociologists have to follow with new or updated approach in both, theoretical and methodological sense. And this is ultimately where sociologists have to go back to the roots of our bellowed science and the very essential question of sociological interpretation – reasserting along the way a unique position and contribution to the general knowledge sociology can provide. The paper argues that while many talented individuals are involved in the business of data processing, interpretation and social engineering, there is a noticeable absence of thorough understanding of analysed results and findings, especially when it comes to mass intervention, broader effects, and consequences. In such circumstances sociological approach and interpretational competence remain unsurpassed – technological development has created a situation where sociology is more needed now than it has been in the recent past.

Keywords: sociological interpretation, technology, big data.

Срђан Шљукић⁶
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду

Марица Шљукић⁷
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду

ЦИКЛИЗАМ И ТЕОРИЈЕ ЕЛИТЕ КАО ДЕО ЗАНЕМАРЕНОГ СОЦИОЛОШКОГ НАСЛЕЂА

Историја социологије богата је различитим покушајима објашњења друштвеног света. Међутим, савремена социологија користи само један део свог сопственог наслеђа, превасходно оног везаног за идеје М. Вебера, К. Маркса и Е. Диркема, док добар део осталих социолошких теорија бива занемарен. Оваквим поступањем социологија смањује своје потенцијале да објасни друштвене творевине и процесе са којима се данас сусреће. У овом раду ми настојимо да укажемо на актуелност две групе социолошких теорија: оних који говоре о цикличном карактеру друштвених промена и развоја и оних које појам елите виде као кључан за објашњење друштвених неједнакости. У закључку се осврћемо и на могуће друштвене узроке занемаривања циклизма и теорија елите.

Кључне речи: друштвене неједнакости, друштвене промене и развој, савремена социологија, теорија елите, циклизам.

⁶ ssljukic@yahoo.com

⁷ marica.sljukic@ff.uns.ac.rs

Srđan Šljukić
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

Marica Šljukić
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

CYCLICAL THEORIES AND ELITE THEORIES AS A PART OF NEGLECTED SOCIOLOGICAL HERITAGE

The history of sociology is rich with different attempts to explain the social world. However, the contemporary sociology uses only one part of its own heritage, the one connected with ideas of M. Weber, K. Marx and E. Durkheim, while the considerable part of the other sociological theories is neglected. This situation decreases the potentials of sociology to explain social entities and processes of today. In this paper we are trying to point out the significance of two groups of social theories: the one that highlights the cyclic character of social change and developments, and the one that sees the notion of elite as the crucial one for explaining social inequalities. In the conclusion we speak about the social causes of the neglect of the cyclical theories and the elite theories.

Keywords: contemporary sociology, cyclical theory, elite theory, social changes and development, social inequalities.

Немања Костић⁸
Филозофски факултет
Универзитет у Београду

МОГУЋНОСТИ СОЦИОЛОШКОГ ПРОУЧАВАЊА ФЕНОМЕНА НАЦИЈЕ И НАЦИОНАЛИЗМА У ЕРИ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ – ЕТНОСИМБОЛИСТИЧКА АЛТЕРНАТИВА

Спекулације о неизвесној будућности и месту феномена нације и национализма у светској историји присутне су у модерној друштвеној науци готово од самих почетака. Још су Маркс и Енгелс предвиђали да ће логика капиталистичког развоја ослабити снагу националне идентификације. Ернест Ренан је сматрао да ће место европских нација у будућности заузети неки облик европске федерације. И касније, у 20. столећу, Карл Дојч ће предвиђати подређивање нације ширим, регионалним политичким заједницама, док ће један од најугицајнијих теоретичара национализма, Ернест Гелнер, истицати могућност да ће процес модернизације допринети краху националистичке идеологије. Теза о слабљењу значаја националног идентитета у савременом свету посебно ће добити на популарности у периоду интензификације процеса глобализације, од краја Хладног рата, када се предвиђало да ће нови облици политичке и културне лојалности, попут космополитизма или различитих облика наднационалних идентитета, допринети слабљењу националних осећања. Основни циљ овог рада јесте да објасни због чега су се поменута очекивања изјаловила. Применом етносимболистичког приступа, покушаћемо да покажемо да је нација и у савременом глобализованом свету остала један од најважнијих видова политичке и културне организације друштвене стварности. На тај начин, афирмацијом етносимболистичке перспективе, која узроке опстанка нације препознаје у дубокој историјској укорењености овог феномена, кроз истицање значаја историјских процеса дугог трајања, покушаћемо да понудимо алтернативу доминантним модернистичким и постмодернистичким тумачењима нације и национализма.

Кључне речи: нација, национализам, глобализација, етносимболизам, наднационални идентитети.

⁸ nemmanja@gmail.com

Nemanja Kostić
Faculty of Philosophy
University of Belgrade

THE POSSIBILITIES OF SOCIOLOGICAL STUDY OF THE PHENOMENA OF NATION AND NATIONALISM IN THE ERA OF GLOBALIZATION – ETHNOSYMBOLIC ALTERNATIVE

The speculations about the uncertain future and place of the phenomena of nation and nationalism in world history have been present in modern social science almost from the very beginnings. Marx and Engels had long predicted that the logic of capitalist development would weaken the strength of national identification. Ernest Renan thought that the concept of European nations would in the future be transformed into some sort of European federation. Even later, in the 20th century, Karl Deutsch speculated the subordination of the nation to wider, regional political communities, while one of the most influential theorists of nationalism, Ernest Gellner, pointed out the possibility that the process of modernization would contribute to the collapse of the nationalist ideology. The thesis about the weakening of importance of national identity in the modern world would especially gain popularity in the period of intensification of globalization process, beginning from the end of the Cold War, when it was anticipated that the new forms of political and cultural loyalty, such as cosmopolitanism or various forms of supranational identities, would contribute to the weakening of national sentiments. The main objective of this paper is to explain why the mentioned speculations turned out to be wrong. By applying the ethnosymbolic approach, we will try to show that the nation has remained one of the most important forms of political and cultural organization of social reality even in the contemporary globalized world. This way, by affirming the ethno-symbolic perspective, which recognizes the causes of the nation's survival in its deep historical rootedness, by emphasising the significance of historical *longue durée* processes, we will try to offer an alternative to the dominant modernist and postmodernist interpretation of nation and nationalism.

Keywords: nation, nationalism, globalization, ethnosymbolism, supranational identities.

Зоран Гудовић⁹

Висока школа струковних студија за васпитаче и пословне информатичаре, Сирмијум-Сремска Митровица

НОВА ОСЕЋАЈНОСТ – ИЗАЗОВ СОЦИОЛОГИЈИ У 21. ВЕКУ

Проучавање људи у јавном простору у виду доприноса теоријско-методолошком плурализму у изучавању друштвене стварности, није удаљавање од социологије већ њен најнепосреднији контакт с друштвеним појавама. То је истовремено и једна од потврда да социологија не проучава само друштво, већ и саму друштвеност као мање апстрактну категорију. Кохезивност колективне свести у светковини није само израз нужности подстакнутом етничким или класним идентитетом, већ и слободно доживљен, емотиван и културолошки образац који мноштво људи чини приближно задовољним. Стога су теоријско-методолошки приступи у социологији, нераздвојно повезани с могућношћу духовних иницијатива који ову науку не само модернизују, већ и демократизују.

Сегментарне акције помешане с глобалним структурама, повезују револуцију у свести с потребом да се свет учини привлачнијим и бољим. Социологија радости којој аутор очито тежи, не може променити слику света, али може ојачати њене теоријске оквире у форми фундаменталног конструкта. У намери да превазиђе становишта Френсиса Фукујаме и Самјуела Ханингтона која се налазе на супротним половима људског оптимизма, Доминик Мојси је покушао кроз указивање на значај и улогу емоција у друштвеном и политичком животу, да превазиђе супротност ових парадигматичних полова, заснованих на слабостима њихових концепата. Емотивне структуре мисаоног конструктивизма, овладале су свим областима социо-психолошке артикулације, те су идентитет и доживљај себе избили у први план претварајући осећајност у вишедимензионалне структуре уљуђених порука. Стога аутор сматра да појам нове оћајности обухвата поруке, ко-

⁹ dusangvz@eunet.rs

лективне манифестације, обзирне смислене чињенице индивидуалних и колективних интеракција те социјалне трендове који су усредсређени на хуманизацију чула на посебно импресиван и експресиван начин.

Кључне речи: нова осећајност, емоције, теоријско-методолошки приступ, социологија радости, култура карневала.

Zoran Gudović

High School of Professional Studies for Educators and Business Informatics - Sirmium, Sremska Mitrovica

NEW SENSITIVITY – A CHALLENGE FOR SOCIOLOGY IN THE 21ST CENTURY

Studying people in public space in the form of contributions to theoretical-methodological pluralism in the study of social reality does not mean moving away from sociology, it is the most direct contact with social phenomena. At the same time, it is one of the assertions that sociology does not study only society, but also sociability as a less abstract category. The cohesiveness of collective consciousness in the festivity is not only an expression of necessity stimulated by an ethnic or class identity, but also a freely-experienced, emotional and cultural pattern that makes a lot of people satisfied. Therefore, theoretical and methodological approaches in sociology are inextricably linked to the possibility of spiritual initiatives, that not only modernize, but also democratize this science.

Segmentary actions mixed with global structures, link the revolution in consciousness with the need to make the world more attractive and better. The sociology of joy that the author obviously strives, can not change the image of the world, but it can strengthen its theoretical frameworks in the form of a fundamental construct. In order to overcome the views of Frensis Fukuyama and Samuel Hanington that are on the opposite poles of human optimism, Dominik Mojsi tried by pointing out the importance and the role of emotions in social and political life, to overcome the opposition of these paradigmatic poles,

based on the weaknesses of their concepts. The emotional structures of thoughtful constructivism have mastered all areas of socio-psychological articulation, so the identity and self-experience have thrown themselves into the forefront, thus transforming the sensibility into the multidimensional structure of humanized messages. Consequently, the author considers that the notion of new sensitivity includes messages, collective manifestations, considerate meaningful facts of individual and collective interactions, and social trends that focus on the humanization of art in a particularly impressive and expressive manner.

Keywords: new sensibility, emotions, theoretical-methodological approach, sociology of art, culture of carnival.

Божидар Филиповић¹⁰
Филозофски факултет
Универзитет у Београду

Александра Марковић¹¹
Институт за социолошка истраживања
Филозофски факултет
Универзитет у Београду

УПОТРЕБА СОЦИОЛОШКИХ КЛАСИКА – АНАЛИЗА ЦИТИРАНОСТИ МАРКСОВИХ, ВЕБЕРОВИХ И ДИРКЕМОВИХ РАДОВА У ЧАСОПИСУ СОЦИОЛОГИЈА 1997–2017

У раду ћемо приказати резултате анализе цитираности социолошких класика у часопису Социологија за период 1997–2017. Наше истраживање као полазну тачку, у извесном смислу, узима рад Аљоше Мимице и Владимира Вулетића Где се деде трећи класик? – анализа цитираности Марксових, Веберових и Диркемових радова у часопису Социологија 1959–1996. Овај рад ће представљати основу у погледу употребе метода анализе цитираности како би била остварена упоредивост података у два временска периода. Основни циљ нашег рада је идентификовање трендова цитирања класика у последњих двадесет година. Тачније, покушаћемо да одговоримо на питање да ли наведени период представља само екстраполацију трендова који су већ уочени у наведеном раду или се јављају нове праксе и обрасци позивања на Маркса, Вебера и Диркема. Политичке и друштвене промене у последњих двадесет година су биле посебно драматичне и свеобухватне. Стога нам се овакав подухват чини посебно занимљив и значајан јер истовремено представља и слику српске (југословенске) социологије у датом временском периоду.

Кључне речи: анализа цитираности, Маркс, Вебер, Диркем, часопис Социологија.

¹⁰ filipovic.bozidar1@gmail.com

¹¹ aleksandra.markovic1@hotmail.com

Božidar Filipović
Faculty of Philosophy
University of Belgrade

Aleksandra Marković
Faculty of Philosophy
University of Belgrade

**THE USE OF SOCIOLOGICAL CLASSICS – THE
CITATION ANALYSIS OF MARX’S, WEBER’S AND
DURKHEIM’S WORK IN THE JOURNAL SOCIOLOGIJA
FROM 1997 TO 2017**

This paper shows the results of sociological classics citation analysis in the journal Sociologija for the period 1997–2017. As a starting point of the research, we used the paper by Vladimir Vuletić and Aljosa Mimica Where Had the Third Classic Disappeared? The Citation Analysis of Marx’s, Webers’s and Durkheim’s in the Journal Sociologija from 1959 to 1996. This paper will represent the basis concerning the use of analysis citation methods in order to achieve data comparability within two time periods. The main goal of the paper is to identify classics citation trends in the past twenty years. To be more precise, we will try to address the issues of whether the aforementioned period represents merely an extrapolation of trends that have already been identified in the above-mentioned paper or whether there are new practices and patterns when citing Marx, Weber and Durkheim. Political and social changes have been rather dramatic and wholesale over the past twenty years. Thus, we find this task utterly compelling and substantial since it represents the reflection of Serbian (Yugoslavian) sociology within a set time frame.

Keywords: citation analysis, Marx, Weber, Durkheim, journal Sociologija.

Драгица Плећаш¹²

Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и
заштиту животне средине

ТАСИЋЕВ ПРИСТУП ПОДЕЛИ НАДЛЕЖНОСТИ ИЗМЕЂУ СОЦИОЛОШКЕ И ПРАВНЕ СФЕРЕ ЉУДСКЕ ДЕЛАТНОСТИ

Рад је посвећен истраживању социолошке и правне заоставштине Ђорђа Тасића, као једног од наших најзначајнијих покретача различитих истраживања у граничном простору између права и социологије у периоду између два велика светска рата двадесетог века. Истраживање је указало на практичну потребу континуираног проучавања ефеката Тасићевих ставова на актуелне токове развоја наше правне социологије или социологије права у вези с којом се предлаже примена социометријске концепције поделе надлежности између социолошке и правне сфере људске делатности.

Наглашавајући разлику између права и онога што је Тасић описао као покушај права, а у вези с чим је 1943. године доживео трагичну историјску верификацију својих схватања о међусобном односу човека, друштва, државе и права, у раду се разматрају могућности постављања јасних граница ефикаснијег развоја идејних решења различитих социолошких теорија права без којих наша актуелна правна наука беспотребно губи тло под ногама, не ослањајући се довољно на вековне темеље, којима очигледно располаже и које јој нико не оспорава више од ње саме када се одриче социологије.

Кључне речи: право, социологија, социометрија, покушај права, правна наука.

¹² plecasns@neobee.net

Dragica Plećaš
Provincial Secretariat for Urban Planning and
Environmental Protection

TASIĆ'S APPROACH TO DIVISION OF COMPETENCES BETWEEN THE SOCIOLOGICAL AND LEGAL SPHERES OF HUMAN ACTIVITY

This paper discusses the research of sociological and legal heritage of Đorđe Tasić, as one of our most significant initiators of different research in the borderline area between law and sociology, in the period between two world wars of the 20th century. The research points to practical need for the continuous study of effects of Tasić's views on current development trends of our legal sociology or sociology of law, in regard to which the use of a sociometric concept is suggested in the division of competences between the sociological and legal sphere of human activity.

Emphasising the difference between law and what Tasić described as an attempt of law, in relation to which in 1943 he experienced a tragic historical verification of his views on the relationship between an individual, society, state and law, the paper also examines the possibilities of setting clear boundaries of a more efficient development of conceptual solutions in various sociological theories of law, without which our current jurisprudence unnecessarily loses ground, failing to adequately rely on the long-lasting foundations it obviously has at disposal, which no one is denying more than it itself does, when renouncing sociology.

Keywords: law, sociology, sociometric concept, attempt of law, jurisprudence.

Марија Дракуловска Чукалевска¹³
Филозофски факултет
Универзитет Св. Кирил и Методиј, Скопје
Ивана Драговић¹⁴
Филозофски факултет
Универзитет Св. Кирил и Методиј, Скопје

ГЛОБАЛИЗАЦИЈА У МАКЕДОНСКОМ ДРУШТВУ ПРЕКО ПОЛИТИЧКЕ, ЕКОНОМСКЕ И ИНФОРМАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈСКЕ ДИМЕНЗИЈЕ

Глобализација је од значајних тема са савремену социологију, како са теоретског, тако и са емпириског гледишта. Глобализација претставља формирање једне сложене мреже међусобног повезивања више аспеката у друштвеном животу и као такви утичу на трансформацију свих потсистема друштвеног живота. Видљиви су у економији и то формирањем глобалних тржишта. Таква економска констелација се одражава и на политичку сферу деловања у којој национална држава губи суверентитет и смањује се могућност да националне владе самостално решавају проблем и питања од националне важности. Основни циљ овог рада је испитивање присуства глобализације у македонском друштву преко присуства глобализације у политичкој, економској и информатичко-технолошкој сфери деловања. Хипотеза је да ако су политичке, економске и информативно-технолошке димензије глобализације присутније у друштву, утицај глобализације је већи. Индикатори који се користе у студији су: помоћ из иностранства, број међународних организација у држави и укључивање међународне заједнице у одржавање мира у земљи, међународна трговина и стране директне инвестиције, број корисника интернета, веб странице, међународни позиви и путовања. На основу секундарних података добијених из Државног завода за статистику Републике Македоније као и релевантних међународних статистичких извора потврђују се претпоставке да је глобализација све присутнија у држави.

Кључне речи: глобализација, економска глобализација, политичка глобализација, глобализација комуникација, Македонија.

¹³ marijad@fzf.ukim.edu.mk

¹⁴ ivana@fzf.ukim.edu.mk

Marija Drakulovska Chukalevska
Faculty of Philosophy
Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

Ivana Dragović
Faculty of Philosophy
Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

GLOBALIZATION IN MACEDONIAN SOCIETY THROUGH POLITICAL, ECONOMIC AND INFORMA- TION TECHNOLOGY DIMENSIONS

Globalization is an important topic for modern sociology, both from theoretical and empirical point of view. Globalization is the formation of a complex network of interconnecting several aspects of social life and as such affect the transformation of all the subsystems of social life. They are visible in the economy by forming global markets. Such an economic constellation is also reflected in the political sphere of activity in which the national state loses its sovereignty and the possibility of national governments resolving the problem and issues of national importance is reduced. The main aim of this paper is to examine presence of globalization in Macedonian society following, economic, political and informatics technology dimensions. Hypothesis is that if political, economic and information-technological dimensions of globalization are more present in society, the influence of globalization is higher, Indicators used are: foreign aid, international organizations and the involvement of the international community in maintaining peace in country, international trade and foreign direct investments, number of Internet users, web pages, international calls and trips. Secondary data are used. The official data from the State Statistical Office of the Republic of Macedonia are indicated as relevant sources of information, as well as other researches obtained from the relevant international statistical sources.

Keywords: globalization, globalization in economy, globalization in politics, globalization in communication, Macedonia.

Марина Недељковић¹⁵
Филозофски факултет Нови Сад
Универзитет у Новом Саду

ДРУШТВЕНЕ ФУНКЦИЈЕ И УЛОГА СОЦИОЛОГИЈЕ У ДРУШТВИМА ПОСТСОЦИЈАЛИСТИЧКЕ ТРАНСФОРМАЦИЈЕ – ПРИМЕР СРПСКОГ ДРУШТВА

У раду се трага за одговором на питање да ли је социологија у условима савременог српског друштва, које још увек пролази кроз процес постсоцијалистичке трансформације у својеврсној кризи. Који су узроци и последице исте и да ли нам је још увек потребно трагање за латентним структурама иза манифестних појава и здраворазумског интерпретирања стварности до којих социологија долази својим инхерентно-субверзивним карактером? Компарацијом између виђења социологије у периоду њеног институционалног заснивања и данас, у раду се отвара проблематика друштвених функција и улоге коју социологија, као научно заснована интерпретација стварности има у условима српског друштва. При том се респект који друштво показује према социологији тумачи као један од индикатора процеса изградње модерног, демократског друштва.

Кључне речи: социологија, криза, друштвена функција, савремено српско друштво.

Marina Nedeljković
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

SOCIAL FUNCTIONS AND THE ROLE OF SOCIOLOGY IN SOCIETIES OF POST-SOCIALIST TRANSFORMATION – AN EXAMPLE OF SERBIAN SOCIETY

The paper seeks to answer the question of whether sociology is in the conditions of a modern serbian society, which is still going through the process of post-socialist transformation in a sort of crisis. What are

¹⁵ marina.nedeljkovic89@gmail.com

the causes and consequences of the same and do we still need searching for latent structures behind manifest phenomena and a common sense interpretation of the reality to which sociology comes with its inherently subversive character? Comparison between the view of sociology in the period of its institutional establishment and today, the paper opens up the problems of social functions and the role that sociology, as a scientifically based interpretation of reality, has in the conditions of serbian society. Thereby, the respect that society shows toward sociology is interpreted as an indicator how far in this process of building a modern, democratic society have we arrived.

Keywords: sociology, crisis, social function, contemporary serbian society.

Божо Милошевић¹⁶
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду

СОЦИОЛОГИЈА РАДА И ОРГАНИЗАЦИЈЕ ДАНАС: (ПОНОВНО) ТРАГАЊЕ ЗА ИДЕНТИФИКАЦИЈОМ АНАЛИЗИРАНОГ ПРЕДМЕТА СА СВОЈИМ ЛИКОМ

Овај прилог је посвећен разумевању неких савремених расправа о преиспитивању сазнајног доприноса две социолошке дисциплине - социологије рада и социологије организације. Реч је о расправама које су проистекле из сазнајног опуса неколико савремених социолога рада и организације, који настоје да, критичким разумевањем „изнутра“, поново успоставе идентификацију социологије рада и социологије организације са својим (социолошким) проучавањем рада у свим његовим битним структуралним и развојним друштвеним аспектима.

После садржајних „узлета“ социологије рада и социологије организације (посебно), 60-тих и 70-тих година 20-тог века, као и после готово двадесетогодишњег извесног „затишја“ у тренду изразите препознатљивости те две социолошке дисциплине (како међу мноштвом осталих социолошких дисциплина које се стално умножавају, тако и изван сазнајног видокруга социологије), њихов идентитет је „нагрижен“ бујањем сазнајних и вансазнајних расправа, публикација и мноштва емпиријско-прагматичких „истраживања“ рада и организације. У том контексту, настала су све популарнија публицистичка (футуристичка) предвиђања „краја рада“; на чијој основи почива и олако (идеолошко) „отписивање“ социологије рада и социологије организације као анахроних дисциплина о сфери рада и његове организације. Како је „обећана будућност“ плодно тло сваке идеологије, такви погледи на те две социолошке дисциплине налазе „старог савезника“ и у сазнајној сфери, која се претежно оријентише на детерминистичко и редукционистичко образлагање утилитарно-прагматичких техно-економистичких аспеката рада.

Кључне речи: социологија рада, социологија организације, идентитет рада, организационе промене, „футурологија рада“, техно-економистички прагматизам.

¹⁶ bozo_mil@yahoo.com

Božo Milošević
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

SOCIOLOGY OF WORK AND ORGANIZATION TODAY: (RE)SEARCH FOR IDENTIFICATION OF THE ANALYZED SUBJECT WITH OWN IMAGE

This paper is dedicated to understanding some contemporary discussions on cognitive contribution of two sociological disciplines – Sociology of Work and Sociology of Organization. We examine debates arising from the cognitive opus of several contemporary sociologists of work and organization, who seek to re-establish Sociology of Work and Sociology of Organization, using critical “within” understanding of work in all of its essential structural and developmental societal aspects, in their (sociological) study.

After content rich “take-offs” of Sociology of Work and Sociology of Organization, especially in the 60’s and 70’s of the 20th century, and after almost two decades of “silence” in trend of distinctiveness of these two sociological disciplines (among many other sociological disciplines that constantly multiply, as well as beyond the cognitive aspects of sociology), their identity is “corroded” by overgrowth of cognitive and non-cognitive discussions, publications and abundance of empirically-pragmatic “research” of work and organization. In this context, increasingly popular publicist (futuristic) prediction of “the end of the work” emerged; on the basis of which rests easy (ideological) “write-off” of the Sociology of Work and Sociology of Organization as anachronistic disciplines in sphere of work and its organization. As “promised future” is fruitful ground for every ideology, such views of these two sociological disciplines find the “old ally” in cognitive sphere that mainly focus on deterministic and reductionist explanations of utilitarian-pragmatic techno-economic aspects of work.

Keywords: sociology of work, sociology of organization, identity of work, organizational change, “futurology of work”, techno-economical pragmatism.

Владан Видицки¹⁷
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду

Немања Трбојевић¹⁸
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду

ПРЕДУЗЕТНИШТВО КАО СОЦИОЛОШКИ ПРОБЛЕМ – ПРИЛОГ (РЕ)КОНСТРУИСАЊУ ЈЕДНЕ СОЦИОЛОШКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Одсуство појмовног и теоријског консензуса представља једну од најпрепознатљивијих карактеристика научног бављења предузетништвом. Узроци таквог стања у овој научној области могу се пронаћи у два различита научна дисциплина. Пре свега, у оквиру студија предузетништва, дисциплине која је „задужена“ за проучавање предузетничке сфере. Некохерентност и „лабавост“ ове дисциплине огледа се у честом поистовећивању истраживања која се баве проучавањем малих предузећа са студијама о предузетништву, затим у непостојању јасне дефиниције предузетништва, као ни конкретно одређене јединице анализе. С друге стране, у социологији предузетништва ситуација није ништа боља. Чини се да ни социолози такође не могу да се сложе око јединствене дефиниције предузетништва, општег приступа и сл. Увидом у светски, али и домаћи историјат социолошког проучавања предузетништва, у овом раду је представљен развој дисциплине, као и њено актуелно стање. Указано је на потенцијалне бенефите које би социолошки приступ донео разумевању овог интердисциплинарног проблема. На крају, размотрена је могућност, али и потреба за (ре)конституисањем социологије предузетништва, дисциплине која би била значајна за социологију у 21. веку.

Кључне речи: социологија предузетништва, историјат дисциплине, анализа садржаја.

¹⁷ vladan.vidicki@gmail.com

¹⁸ tnejanjat@yahoo.com

Vladan Vidicki
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

Nemanja Trbojević
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

ENTERPRENEURSHIP AS A SOCIOLOGICAL PROBLEM – CONTRIBUTION TO (RE)CONSTITUTION OF A SOCIO- LOGICAL DISCIPLINE

The absence of conceptual and theoretical consensus is one of the most recognizable characteristics of scientific research of entrepreneurship. The causes for that can be found in two different scientific disciplines. Firstly, in the entrepreneurship studies, a discipline which is “in charge” for the study of the entrepreneurial sphere. The incoherence and “looseness” of this discipline is reflected in the frequent equalization of researches that deal with the study of small enterprises and entrepreneurial studies, the lack of a clear definition of entrepreneurship, as well as a specific unit of analysis. Secondly, in the sociology of entrepreneurship, the situation is not better at all. It seems that sociologists also cannot agree on the definition of entrepreneurship, in other words, there is no agreement regarding one general approach. Considering the international, as well as Serbian history of the sociological study of entrepreneurship, this paper represents the development of the discipline and current state of the matter. Potential benefits of the sociological approach were pointed out as a mean of understanding of this interdisciplinary problem. Finally, the discussion was focused on the need for and the possibility of (re)constitution of the sociology of entrepreneurship, a discipline that would be significant for the sociology of the 21st century.

Keywords: sociology of entrepreneurship, history of discipline, content analysis.

Душан Ристић¹⁹
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду

ПЕРСПЕКТИВЕ СОЦИОЛОГИЈЕ ДИГИТАЛНОГ

Социолошка истраживања дигиталног се интензивно развијају у последњој деценији, иако је подручје тзв. дигиталне хуманистике етаблирано већ неколико деценија уназад. Рад представља покушај да се критички сагледају перспективе социологије дигиталног као социолошке дисциплине у развоју, која истражује велики број појава које су предмет традиционалног интересовања социолога – попут идентитета, односа моћи, друштвених мрежа и институција. Међутим, оно што социологију дигиталног бар наизглед, чини дистинктивном дисциплином у развоју, то је проучавање дигитализације различитих пракси друштвеног живота и начина употребе нових технологија, као и истраживање промена у подручју надзора и контроле, организације и управљања базама података и слично. Социологија дигиталног не обухвата само социолошка истраживања начина на који људи користе дигиталне технологије или како те технологије настају, већ отвара питања о променама које настају у оквиру самих истраживачких пракси социологије, као последице дигитализације. У закључном делу рада је проблематизовано питање да ли су перспективе социологије дигиталног ограничене на преусмеравање интересовања социолога ка новим друштвеним појавама или такође значе и потребу за реконцептуализацијом социолошких истраживања.

Кључне речи: социологија, социологија дигиталног, друштво, дигиталне технологије, дигитализација.

¹⁹ dusan.risticd@ff.uns.ac.rs

Dušan Ristić
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

PROSPECTS OF THE DIGITAL SOCIOLOGY

Digital sociology is a relatively new field of interest in comparison with digital humanities that have been established during the last decades. This paper is an attempt of critical evaluation of prospects of the digital sociology as a discipline with interest in the subjects that have already been the preoccupation of sociologists, such as identity, relations of power, social networks and institutions. However, what seems distinctive for digital sociology is its interest in the processes of digitization of the different fields of social life, research on uses of new technologies, changes in the fields of surveillance and control, organization and management of Big Data and the like. Digital sociology is not only about researching how people use digital technologies or how technologies are developed, but raises questions about the changes in the practices of sociological research. In the concluding part we discuss these prospects.

Keywords: sociology, digital sociology, society, digital technology, digitization.

Слађана Драгишић Лабаш²⁰

Филозофски факултет
Универзитет у Београду

Милана Љубичић²¹

Филозофски факултет
Универзитет у Београду

МЕСТО ПОСЕБНИХ СОЦИОЛОШКИХ ДИСЦИПЛИНА У ПРЕВЕНЦИЈИ СОЦИЈАЛНО-ПАТОЛОШКИХ ПОЈАВА: РАЗМАТРАЊЕ НЕКИХ ПИТАЊА

У раду се бавимо разматрањем питања: да ли сазнања посебних социолошких дисциплина - социологије менталних поремећаја и социологије друштвених девијација, могу имати практичну примену у превенцији социјално-патолошких појава? Пошли смо од претпоставке да обе дисциплине, а произашле из Социјалне патологије, у нашој земљи данас стагнирају. Њихов научни развој је у овом тренутку у повоју, а прилике за практичну примену сазнања у области којима се баве, незнатне. Један од могућих разлога оваквог стања у нашим дисциплинама је и одсуство ближе комуникације и размене идеја међу ауторима социолозима који се баве овом облашћу. Но и поред тога, верујемо да сазнања Социологије менталних поремећаја и Социологије друштвених девијација могу имати практичне импликације. Да бисмо истражили ову тезу, анализирали смо налазе једног од истраживања о насиљу над женама у Србији, и резултате интрепретирали имајући на уму дициплинарну призму. То нам је омогућило да понудимо низ препорука за (могућу) стратегију превенције насиља над женама, с једне стране, и потврдило тезу да концептуална ширина ових социолошких дисциплина омогућава извођење практично примењивих сазнања.

Кључне речи: социологија менталних поремећаја, социологија друштвених девијација, насиље, жене, превенција.

²⁰ sladjadl@yahoo.com

²¹ mljubici@f.bg.ac.rs

Sladana Dragišić Labaš
Faculty of Philosophy
University of Belgrade

Milana Ljubičić
Faculty of Philosophy
University of Belgrade

THE ROLE OF SPECIAL SOCIAL DISCIPLINES IN THE PREVENTION OF SOCIO-PATHOLOGICAL PHENOMENA

This paper poses the question of whether the insights of specific sociological disciplines - sociology of mental disorders and sociology of social deviations, have practical application in the prevention of socio-pathological phenomena. Our main assumption was that both disciplines, derived from social pathology, are stagnating in our country today. Their scientific development is at this point marginal, with little opportunity for practical application of knowledge in the areas they deal with. The reasons for this situation are numerous and particularly furthered by the absence of communication and the exchange of ideas among the sociologists dealing with the issues that can be defined as “sociopathological”. Nevertheless, we believe that the knowledge of Sociology of Mental Disorders and Sociology of Social Deviations can have practical implications. In order to explore this thesis, we analyzed the findings of one exemplary research on violence against women in Serbia, and reinterpreted results bearing in mind the disciplinary prism. This enabled us to offer a series of recommendations for a (possible) prevention strategy regarding violence against women and confirmed the thesis that the conceptual scope of these sociological dictionaries allows the realization of practically applicable knowledge.

Keywords: Sociology of mental disorders, Sociology of social deviations, violence, women, prevention.

Биљана Милошевић Шошо²²
Универзитет у Источном Сарајеву
Филозофски факултет

СОЦИЈАЛНА ПАТОЛОГИЈА И ЗНАЧАЈ ЊЕНОГ ИЗУЧАВАЊА У ТРАНЗИЦИОНИМ ДРУШТВА – ПРИМЈЕР РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Социјална патологија, али и њој сродне дисциплине попут психијатријске социологије, социологије менталних поремећаја, су усмјерене на проналажењу друштвене нити за коју претпостављају да је кључни фактор за њихову проблемску област. Друштво није имагинаран појам, јер се у оквиру њега појављује безброј девијантних модела понашања, који су или узроковани или им конкретна друштвена средина омогућава њихово постојање. То је посебно наглашено у транзиционим друштвима, за које је својствена дисфункционалност основних елемената попут друштвене средине, образовања, науке и културе и „подручја која формирају свијест којом се изграђује систем судова о основним друштвеним вриједностима, који ће допринијети схватању и перципирању реметилачких фактора у друштвеној стварности од стране појединаца (Бошковић, 2007:25). Сматрамо да је неопходно интензивирање социопатолошких истраживања се могу изводити у сваком друштвеном слоју, могу анализирати сваки обичај у некој култури, откивајући на тај начин одређену „националну“ патологију, која је узрокована одређеним друштвеним појавама и стањима, те структуралне друштвене проблеме, карактеристичне за транзициона друштва.

Кључне ријечи: социјална патологија, социопатолошка истраживања, друштво, девијантни модели понашања, транзициона друштва.

²² milosevic_biljana@yahoo.com

Biljana Milošević Šošo
Faculty of Philosophy
University of East Sarajevo

SOCIAL PATHOLOGY AND IMPORTANCE OF ITS STUDY IN TRANSITIONAL SOCIETIES

Social pathology and its related disciplines such as psychiatric sociology, sociology of mental disorders aim finding a specific social cause within their area of study. Society is a very complex system with different deviant models of behavior, each caused by their specific social environment which allows them to exist. This is especially emphasized in transitional societies, for which the dysfunctionability of basic elements such as social environment, education, science and culture and “areas that form consciousness that builds a system of courts on basic social values, inherent in the perception and perception of disruptive factors in the social reality by an individual (Boskovic, 2007: 25). We believe that it is necessary to intensify sociopathological research in every social, can be performed in every social group; each can analyze every cultural custom revealing a certain “national” pathology, which is caused by certain social phenomena, and states, and structural social problems characteristic of transitional societies.

Keywords: social pathology, sociopathological research, society, deviant models of behavior, transitional societies.

Сузана Марковић Крстић²³
Филозофски факултет
Универзитет у Нишу

СОЦИОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА ОМЛАДИНЕ У НЕКАДАШЊОЈ ЈУГОСЛАВИЈИ И СРБИЈИ – РАЗВОЈ И ПЕРСПЕКТИВЕ СОЦИОЛОГИЈЕ ОМЛАДИНЕ

Феномен омладине све чешће постаје предмет научног проучавања, тако да су истраживачи у нашој земљи и свету питање омладине прихватили као изазов и успели да акумулирају теоријска и емпиријска знања о различитим аспектима друштвеног положаја и понашања, образовању, вредностима и аспирацијама младе генерације што је покренуло развој социологије омладине.

У фокусу рада су истраживања од кључног значаја за развој социологије омладине код нас, која се сагледавају кроз две димензије: временску и тематску/проблемску. У периоду 1960–1980. године доминантно су заступљена истраживања социјалног порекла ученика средњих школа и студената (Милић, 1959), социјалних неједнакости у образовању (Томановић, 1967; Флере, 1976), селске омладине (Дилић, 1967/68), разлика између радничке и интелектуалне омладине (Томановић, 1971), социјалног порекла и животних оријентација средњошколске омладине (Георгиевски, 1972). Током периода 1980–2000. пажња истраживача усмерена је на положај, свест и понашање младе генерације Југославије (Врцан и други, 1986), социјалну структуру младе генерације која се рефлектује на образовање (Џуверовић и други 1986. и 1989), друштвени положај „деце кризе“ (Михаиловић и други, 1990), проблеме младих на селу (Видојковић и други, 1995). Са почетком новог миленијума истраживања су усмерена на статус и улогу омладине Србије у времену транзиције (Михаиловић и други, 2002), положај младих, њихова очекивања, интересовања, вредности (Николић, Михаиловић, 2003), социјалне биографије младих у Србији (Томановић и други, 2011) и стања, опажања, веровања и надања младих у Србији (Томановић и Станојевић, 2015).

²³ suzana.markovic.krstic@filfak.ni.ac.rs

Досадашња научна истраживања омладине говоре о „историји“, изазовима и развоју социологије омладине, али и о потреби њиховог интензивирања ради проналажења могућности повезивања резултата са практичним решавањем проблема омладине.

Кључне речи: омладина, развој социологије омладине, социолошка истраживања, друштвени положај омладине, социјалне биографије младих у Србији.

Suzana Marković Krstić
Faculty of Philosophy
University of Niš

SOCIOLOGICAL RESEARCH OF YOUTH IN THE FORMER YUGOSLAVIA AND SERBIA – DEVELOPMENT AND PERSPECTIVES OF THE SOCIOLOGY OF THE YOUTH

The phenomenon of youth increasingly becomes the subject of scientific research, so researchers in our country and the world have accepted the question of youth as a challenge and managed to accumulate theoretical and empirical knowledge on various aspects of the social position and behavior, education, values and aspirations of the young generation which initiated the development of the sociology of youth.

In the focus of this paper are researches of key importance for the development of sociology of youth in our country, which is seen through two dimensions: time and thematic/problematic. In the period 1960–1980 research of the social origin of secondary school and university students (Milić, 1959), social inequalities in education (Tomanović, 1967; Flere, 1976), rural youth (Dilić, 1967/68), differences between the working and intellectual youth (Tomanović, 1971), social origin and life orientation of high school youth (Georgievski, 1972) are dominantly represented. During the period 1980–2000 the researcher's attention is focused on the position, consciousness and behavior of the younger generation of Yugoslavia (Vrcan et al., 1986), the social structure of the young generation that is reflected in education (Džuverović et al. 1986 and 1989), the social position of „children of

crisis“ (Mihailović et al., 1990), the problems of young people in the village (Vidojković et al., 1995). With the beginning of the new millennium, the researches are focused on the status and role of the youth of Serbia in transition (Mihailović et al., 2002), the position of young people, their expectations, interests, values (Nikolić, Mihailović, 2003), social biographies of young people in Serbia (Tomanović et al., 2011) and the state, observations, beliefs and hopes of young people in Serbia (Tomanović i Stanojević, 2015).

Earlier scientific research of the youth speaks of „history“, challenges and development of youth sociology, but also about the need for their intensification in order to find the possibility of linking results with practical solutions to youth problems.

Keywords: youth, development of Sociology of the youth, sociological research, social position of youth, social biography of young people in Serbia.

Лела Милошевић Радуловић²⁴
Филозофски факултет
Универзитет у Нишу

ИЗАЗОВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ СОЦИОЛОГИЈЕ СТАРЕЊА У СРБИЈИ

Будући да старење популације представља један од великих изазова са којим се свет суочава, положај старијих људи у друштву и квалитет њиховог живота предмет су проучавања посебне социолошке дисциплине – социологије старења. Различитим теоријско-методолошким приступима социологија старења настоји да утврди основне факторе који одређују друштвени положај и улогу старијих људи и објасни промене у односу појединца и друштва до којих долази у процесу старења (промене социјалних активности, интеракција и улога).

Циљ рада је да се укаже на изазове и перспективе социологије старења у нашој земљи, која је још 1996. године, према међународно прихваћеним мерилима, ступила у фазу демографске старости становништва (према Попису из 2011. евидентно је да Србија са 17,4% старије популације спада у ред земаља са најстаријим становништвом на свету). У првом делу рада указује се на значај и специфичности социологије старења, а у другом делу се анализира њена заступљеност на факултетима у нашој земљи (у наставним плановима и програмима) и библиографија из ове области. Након тога, поставља се питање шта би требало учинити у погледу даљег развоја социологије старења код нас и примене њених научних сазнања и достигнућа – које теме би првенствено требало истраживати, ком концепту развоја би требало тежити и на који начин би се могле заинтересовати надлежне институције да сагледају и примене резултате научних истраживања из области социологије старења приликом израде закона и стратегија развоја. У закључку су дате смернице за даљи развој социологије старења у нашој земљи и истакнут је њен значај за креирање нове друштвене свести и проналажење могућности повезивања

²⁴ lela.milosevic.radulovic@filfak.ni.ac

добијених научних резултата са практичним одговорима на проблеме и потребе старијих људи.

Кључне речи: старење, старији људи, социјални положај, квалитет живота, социологија старења.

Lela Milošević Radulović
Faculty of Philosophy
University of Niš

CHALLENGES AND PERSPECTIVES OF THE SOCIOLOGY OF AGEING IN SERBIA

Since ageing of the population is one of the great challenges facing the world, the position of older people in society and the quality of their lives is the subject of the study of a special sociological discipline - sociology of ageing. With various theoretical and methodological approaches, sociology of ageing tries to determine the basic factors that determine the social position and role of older people and explain the changes in the relation of the individual and society that come to the ageing process (changes in social activities, interactions and roles).

The aim of the paper is to point out the challenges and perspectives of the sociology of ageing in our country, which in 1996, according to internationally accepted criteria, entered the stage of demographic age of the population (according to the 2011 Census it is evident that Serbia with 17.4% the population is among the countries with the oldest population in the world). The first part of the article points to the importance and specifics of sociology of ageing, and in the second part it analyzes its representation at faculties in our country (in curricula) and bibliography in this field. After that, the question arises what should be done with regard to the further development of the sociology of ageing in our country and the application of its scientific knowledge and achievements – which topics should be explored primarily, which concept of development should be sought and how the relevant institutions might be interested examine and apply the results of scientific research in the field of sociology of ageing in the

development of laws and development strategies. In conclusion, the guidelines for the further development of the sociology of ageing in our country are given guidelines, and its importance for creating new social consciousness and finding the possibility of linking the obtained scientific results with practical answers to the problems and needs of older people.

Keywords: ageing, older people, social position, quality of life, sociology of ageing.

Ивана Миловановић²⁵

Факултет спорта и физичког васпитања
Универзитет у Новом Саду

Сандра Раденовић²⁶

Факултет спорта и физичког васпитања
Универзитет у Београду

СОЦИОЛОГИЈА СПОРТА – МОГУЋНОСТИ ДАЉЕГ РАЗВОЈА ДИСЦИПЛИНЕ

У раду ауторке указују на елементе развоја социологије спорта, кроз процес „издвајања“ спорта из игре и доколице, виђење спорта као друштвене институције, наглашавање одсуства аутономије спорта од општих друштвених околности, до сагледавања могућности даљег развоја дисциплине чији се предмет истраживања и даље сматра „незаокруженим“. Оне указују на чињеницу да је академско интересовање за спорт у перманентном порасту последњих деценија, услед експанзије развоја професионално-комерцијалног спорта у другој половини ХХ века. Указујући да је савремени спорт у извесној мери обликован масовним друштвом и масовном културом, чиме је посредно условљен и интензивнији развој социологије спорта у Западним друштвима, ауторке упућују на значај социолошког истраживања међусобних утицаја спорта на друштво и друштва на спорт, уз реafirмацију питања контекстуалних услова и друштвене условљености спорта. То упућује на чињеницу да је знање о спорту заправо знање о друштву. Ауторке указују и на потребу дубље социолошке анализе појмова физичка култура, физичко васпитање, рекреација, спортски тренинг, где указују на могућност издвајања нових социолошких дисциплина као што је „социологија физичке културе“, „социологија физичког васпитања“, „социологија рекреације“, „социологија спортског тренинга“. Тиме указују на социолошки значај физичке културе, физичког васпитања, спортске рекреације, спортског тренинга

²⁵ i.a.milovanovic@gmail.com

²⁶ sandra.radenovic@fsfv.bg.ac.rs

и спорта који је „тачка сусрета“ наведених аспеката друштвеног живота.

Кључне речи: социологија спорта, спорт, физичка култура, физичко васпитање, рекреација.

Ivana Milovanović
Faculty of Sport and Physical Education
University of Novi Sad

Sandra Radenović
Faculty of Sport and Physical Education
University of Belgrade

SOCIOLOGY OF SPORT – POSSIBILITIES OF FURTHER DISCIPLINE DEVELOPMENT

The author's paper points out the elements of development of sociology of sport through the process of "separation" of sport from play and leisure activity, understanding sport as a social institution, pointing out the absence of autonomy of sport from general social circumstances, and observing the possibilities of further development of discipline which research subject is still considered "unfinished". They point out the fact that the academic interest in sport has been in a permanent increase in the last decade, due to the expansion of development of professional-commercial sport in the first half of XX century. By pointing out that the contemporary sport is, to a certain degree, formed by mass society and mass culture, which indirectly influence a more intensified development of sociology of sport in the Western society, the author underlines the significance of sociological research of mutual impacts of sport on the society and the society on sport, reaffirming the question of the contextual conditions and social conditionality of sport. That leads to the fact that the knowledge about sport is actually the knowledge about the society. The author points out the need for an in-depth sociological analysis of the terms physical culture, physical education, recreation, sport training, pointing out the possibilities of separating new sociological disciplines such as "sociology of

physical culture”, “sociology of physical education”, “sociology of recreation”, “sociology of sport training”. Doing so, the author underlines the sociological significance of physical culture, physical education, sport recreation, sport training and sport which is a “meeting point” of the mentioned aspects of social life.

Keywords: sociology of sport, sport, physical culture, physical education, recreation.

Троцук Ирина Владимировна²⁷
Российский университет дружбы народов (РУДН)
Центр аграрных исследований
Российская академия народного хозяйства и государственной
службы
при Президенте РФ (РАНХиГС)

ЧТО ИМЕННО «ИЗМЕРЯЮТ» СОЦИОЛОГИ, ГОВОРЯ О СЧАСТЬЕ?

В последние годы проблематика счастья обрела феноменальную популярность, особенно в формате различных мировых рейтингов. Сегодня накоплен огромный массив результатов количественных исследований (массовых опросов), авторы которых стремятся охарактеризовать жителей разных стран по критерию их счастья, выстраивая по итогам межстранового сопоставительного анализа рейтинги стран по критерию уровня счастья их населения. Даже не принимая во внимание определенную абсурдность попыток сопоставить многомиллионные общности по уровню счастья, результаты подобных опросов вызывают массу вопросов, потому что демонстрируют противоречивые результаты, особенно когда речь идет о межстрановых сопоставлениях (международных рейтингах счастья, например, World Happiness Report) и национальных опросах (так, согласно результатам международного исследования страна может быть названа несчастливой, тогда как по данным национальных опросов ее жители могут считать себя вполне счастливыми). Необходимо проводить систематизацию (а) междисциплинарных трактовок счастья, (б) вариантов социологической концептуализации данного понятия, (в) факторов, влияющих на обыденные трактовки счастья (доминирующих медийных дискурсов, в частности), и его эмпирические индикаторы, (г) вариантов операционализации данного понятия.

Ключевые слова: счастье, концептуализация, индикаторы, социологический опрос.

²⁷ irina.trotsuk@yandex.ru

Irina V. Trotsuk
RUDN University
Center for Agrarian Studies
Russian Presidential Academy of National Economy
and Public Administration (RANEPA)

WHAT DO SOCIOLOGISTS REALLY 'MEASURE' WHEN SPEAKING OF HAPPINESS?

In recent years, the issues of happiness have become phenomenally popular especially for different global rankings. There is a wide range of quantitative studies (mass surveys), whose authors seek to characterize the population of different countries by the level of happiness, and, thus, present the international ratings of countries according to this level. Even without taking into account a certain absurdity of attempts to compare multi-million communities by the level of happiness, the results of such surveys raise a lot of questions for they are often contradictory, especially when it comes to international comparisons (such as the World Happiness Reports) and national surveys (thus, in an international study a country can be presented as unhappy while according to national surveys its population can feel quite happy). It is necessary to systematize (a) interdisciplinary interpretations of happiness, (b) variants of sociological conceptualization of happiness, (c) factors influencing the everyday interpretations of happiness (dominant media discourses in particular), and empirical indicators of it, (d) approaches to the empirical measurement of happiness in sociological studies.

Keywords: happiness, conceptualization, indicators, value orientations, sociological survey.

Нарбут Николай Петрович²⁸

Российский университет дружбы народов (РУДН), Москва

Ларина Татьяна Игоревна²⁹

Российский университет дружбы народов (РУДН), Москва

Жанна Васильевна Пузанова³⁰

Российский университет дружбы народов (РУДН), Москва

ОБЩЕСТВЕННОЕ МНЕНИЕ О ЛГБТ- СООБЩЕСТВЕ КАК ИНДИКАТОР ТРАНСФОРМАЦИИ ЦЕННОСТЕЙ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА

Современный мир, являясь глобальным мультикультурным сообществом, характеризуется плюрализмом ценностей, доминирующих в той или иной культуре. Появление новых феноменов, а вернее развитие определенного дискурса о вещах, которые ранее являлись «табу», приводит к трансформации ценностных ориентиров общества. Большую роль в такой трансформации играет общественное мнение, которое является как отражением общественного сознания той или иной культуры, так и формирующим элементом общественного сознания всего мирового социума. Статья представляет собой аналитический обзор данных общероссийских социологических опросов, а также ряда опросов, проведенных в Российском университете дружбы народов, касающихся взглядов на проблемы, связанные с ЛГБТ-сообществом со стороны как россиян в целом, так и российских и иностранных студентов, обучающихся в России. Поднимаются вопросы отношения к гомосексуальным союзам, демонстрации чувств на публике, социальной дистанции по отношению к представителям ЛГБТ, феномену трансгендера, а также социальной эксклюзии представителей ЛГБТ. Основным результатом статьи является анализ динамики изменения общественного мнения по данному вопросу как результата трансформации традиционных ценностей современного мира.

Ключевые слова: общественное мнение, социологические опросы, ЛГБТ-сообщество, социальная эксклюзия.

²⁸ narbut.n@mail.ru

²⁹ latina989@mail.ru

³⁰ puzanova.zhanna@gmail.com

Narbut Nikolay Petrovich
RUDN University Moscow

Larina Tatiana Igorevna
RUDN University Moscow

Zhanna Puzanova Vasiljevna
RUDN University Moscow

PUBLIC OPINION ON THE LGBT COMMUNITY AS AN INDICATOR OF THE TRANSFORMATION OF MODERN SOCIETY'S VALUES

The modern world is a global multicultural community. It is characterized by plurality of values that are prevailed and dominated in a particular culture. The appearance of a new phenomenon, or rather development of the specific discourse on things that earlier used to be taboo is transforming of the society's values. A public opinion plays a key and major role in such a transformation. Public opinion itself is both a reflection of public conscience and awareness of a particular culture and element that is shaping and forming of a public conscience and awareness of the world as a whole.

The article is the analytical review of the data from all-Russia sociological surveys and data from several opinion polls conducted by the Peoples' Friendship University of Russia (RUDN University). Sociological polls had been conducted among both Russians as a whole and Russian and foreign students who are studied in Russia to gauge their views and opinions on the LGBT community's problems. It raises issues on attitudes toward homosexual unions and to expression feelings in a public (public displays of emotions), on transgender phenomenon and social distance towards representatives from LGBT, on social exclusion or social marginalization of grouping of lesbian, gay, bisexual, and transgender. A trend analysis of public opinion change on this issue as a result of the transformation of modern society's traditional values is a main result of the article.

Keywords: public opinion, , sociological polls, LGBT community, social exclusion.

Србобран Бранковић³¹
Универзитет Метрополитан – ФЕФА

ИСТРАЖИВАЊЕ ПРОМЕНА У КОМУНИКАЦИЈИ ЖИТЕЉА СРБИЈЕ И АНАЛИЗА МОГУЋИХ ТРЕНДОВА

У првом делу рада укратко се излажу налази три истраживања дневне економије времена житеља Србије, које је аутор у периоду од пет година спроводио са агенцијом TNS Medium Gallup. Први налази су представљени у зборнику Обичан дан: истраживање дневне економије времена, издање Култура полиса, Нови Сад 2009., а потом су уследила још три рада на ту тему. Истраживања су спровођена у облику дневника: испитаници су у минутима исказивали колико су времена провели у разним активностима и стањима током 24 часа.

Резултати који се односе на комуникацију показали су да је у 2009. обим комуникације лицем у лице био 20 пута већи од комуникације посредоване интернетом; 2011. је био 12, а 2013. свега 5,5 пута већи.

У другом делу рада аутор анализира могуће последице таквог тренда (брзог повећања обима комуникације на друштвеним мрежама и медијима) и тако велике промене у понашању просечног житеља Србије.

Истраживачка питања за овај рад су: да ли тако велико повећање (техничким средствима) посредоване комуникације има утицај на ону комуникацију која се одвија лицем у лице? Да ли се у толикој посвећености отвореној, онлајн комуникацији, занемарује брига о приватности? Да ли се раст интернетом посредоване комуникације одвија на уштрб других човекових активности и стања? Да ли такав тренд доводи до зависности?

Кључне речи: дневна економија времена, комуникација, зависност, приватност.

³¹ srbobranb@gmail.com

Srbobran Branković
Univerzitet Metropolitan - FEFA

RESEARCH OF CHANGES IN COMMUNICATION OF CITIZENS OF SERBIA AND ANALYSIS OF POSSIBLE TRENDS

The first part of the paper summarizes three studies of the daily time use of the Serbian inhabitants. The studies were conducted by the author from 2009 to 2013, with the cooperation of the TNS Medium Gallup agency. The first article was published in the review *The Culture of Polis*, Novi Sad 2009, followed by additional three papers dealt with the same topic. The research was carried out in the form of a diary: respondents answered how much time they spent in various activities and conditions during 24 hours.

The results showed that in 2009 the volume of face-to-face communication was 20 times higher than the Internet-mediated communication; In 2011, it was 12 times higher, and in 2013 it was only 5.5 times higher than the face to face communication.

In the second part of the paper, the author analyzes possible consequences of such a trend (rapid increase in the volume of communication on social networks and the media) as well as the great changes in the behavior of an average Serbian resident.

The following research questions are important for that analysis: Does such a large increase of Internet-mediated communication have an impact on the face-to-face communication? Is the care about privacy ignored in such extensive online communication? Is the growth of Internet-mediated communication taking place at the expense of other human activities and conditions? Does this trend lead to addiction?

Keywords: daily time use, communication, addiction, privacy.

Бранислав Стевановић³²
Филозофски факултет
Универзитет у Нишу

СОЦИОЛОШКА КРИТИКА ИНТЕРНЕТА (ПОГЛЕД ИЗ УГЛА СОЦИОЛОГИЈЕ ПОЛИТИКЕ)

Стварајући нове облике друштвености (“on-line колективизам”) интернет наговештава значајне промене у читавој социокултурној сфери. Главно обележје ових колективитета, ослобођених стега простора и времена, је у томе да појединци сами одлучују да ли ће у њима учествовати. Уступајући мрежу тзв. “обичном човеку”, интернет готово да довршава процес демократске дистрибуције идеја и отвара врата развоју партиципаторне демократије. На основу критичког прегледа релевантне литературе, рад приступа теоријској анализи најбитнијих друштвених и политичких контроверзи у вези са интернетом. Фокусирајући се на оне чиниоце који ометају развој интернета у правцу еманципације свих грађана, рад полази од основне претпоставке да је он у служби економског и политичког status quo-a и да води даљој диференцијацији социјалних група. Интернет поспешује стање извесног преобиља информација, док његова “виртуелност” није у стању да трансформише стварно постојеће структуре моћи. Као и све “заједнице”, и интернет-заједнице представљају релативно затворене просторе, којима често недостаје шира друштвена одговорност. Такође, слобода на интернету привлачи и оне који је злоупотребљавају да шире расну, националну и другу мржњу. Речју, интернет није одвојен од осталих друштвених сфера, док технолошки развој не може аутоматски да доведе до нехијерархијских и хоризонталних облика друштвености. За ово последње су неопходни и паралелни морални и други процеси у друштвеној свести, као и у самом човеку.

Кључне речи: интернет, вртуелне заједнице, демократска комуникација, јавност, референдум.

³² branislav.stevanovic@filfak.ni.ac.rs

Branislav Stevanović
Faculty of Philosophy
University of Niš

SOCIOLOGICAL CRITIQUE OF THE INTERNET (FROM THE POINT OF VIEW OF THE SOCIOLOGY OF POLITICS)

By creating new forms of sociability (“on-line collectivism”), the Internet suggests significant changes in the entire socio-cultural sphere. The main feature of these collectivities, liberated from the sphere of space and time, is that individuals decide whether to participate in them by themselves. Offering the network to the so-called “ordinary man”, the Internet almost completes the process of democratic distribution of ideas and opens the door to the development of participatory democracy. Based on a critical review of relevant literature, the text theoretically analyzes the most important social and political controversies concerning the Internet. Focusing on those factors that hinder the development of the Internet in the direction of the emancipation of all citizens, the work starts from the basic assumption that it serves to the economic and political status quo, and leads to further differentiation of social groups. The Internet accelerates the condition of a certain expanse of information, while its “virtuality” is not able to transform the truly existing structure of power. Like all “communities” the Internet communities are relatively closed spaces, which often lack wider social responsibility. Also, freedom on the Internet attracts those who abuse it to spread racial, national and other hatred. In fact, the Internet is not separated from other social spheres, while technological development cannot automatically lead to non-hierarchical and horizontal forms of sociability. For this latter, parallel moral and other processes in the social consciousness, as well as in the man, are necessary.

Keywords: internet, community, democratic communication, public, referendum.

Драгана Захаријевски³³
Филозофски факултет
Универзитет у Нишу

Данијела Гавриловић³⁴
Филозофски факултет
Универзитет у Нишу

Немања Крстић³⁵
Филозофски факултет
Универзитет у Нишу

МРЕЖА СОЛИДАРНОСТИ СОЦИЈАЛНО УГРОЖЕНИХ ПОРОДИЦА У СОЦИОЛОШКОЈ ПЕРСПЕКТИВИ

Рад је оријентисан на емпиријско испитивање карактеристика социјалних мрежа социјално угрожених породица. Тема се смешта у контекст досадашњих социолошких бављења овим проблемом, а потом посматра у ширем миљеу социјалних односа и пресликава на социјалну реалност социјално угрожених породица у Србији.

Идеја је да се анализом наратива испитаника дубинских интервјуа у временској перспективи прошлости и садашњости уоче промене у социјалним мрежама у односу на промењени друштвени контекст. Прошли период (социјалистички) одређен је доминантном улогом државе у решавању кључних социјалних проблема породица, а транзиција (садашњост) опадањем значаја државе (Милић, 2004) и преношењем ове улоге на саме породице (Цветичанин, Лаврич, 2017; Daly, 2005) или, делимично, на приватни сектор. На практичном нивоу ћемо показати који типови мрежа се активирају у овако промењеним структуралним околностима и каква је њихова улога у животима социјално угрожених породица. Дакле, мреже солидарности се схватају као алтернатива повлачењу државе из система социјалне заштите у неолибералном

³³ dragana.zaharijevski@filfak.ni.ac.rs

³⁴ danijela.gavrilovic@filfak.ni.ac.rs

³⁵ nemanja.krstic@filfak.ni.ac.rs

глобалном концепту државе. Питање, које такође постављамо, је како социолошка анализа, указујући на проблеме са којима се суочавају социјално угрожене породице, може да допринесе критичком сагледавању системске промене уопште.

Налази су произашли из анализе квалитативног материјала насталог дубинским интервјуима са 25 породица чији статус има карактеристике социјалне угрожености. Типолошки изражено, ради се о породицама које примају социјалну помоћ, затим о ромским, једнородитељским, пензионерским и породицама ситних пољопривредника.

Кључне речи: социјалне мреже, солидарност, социјална угроженост, породице, социолошка анализа.

Dragana Zaharijevski
Faculty of Philosophy
University of Niš

Danijela Gavrilović
Faculty of Philosophy
University of Niš

Nemanja Krstić
Faculty of Philosophy
University of Niš

THE SOLIDARITY NETWORK OF SOCIALLY DEPRIVED FAMILIES FROM THE SOCIOLOGICAL PERSPECTIVE

The paper is oriented toward an empirical examination of the characteristics of social networks of socially deprived families. The topic is positioned within the context of previous sociological studies into this problem, and then observed in a wider milieu of social relations and mapped onto the social reality of socially deprived families in Serbia.

The idea is to employ the analysis of the narratives from the respondents' in-depth interviews from the temporal perspective of the

past and present so as to detect the changes in social networks with regard to the altered social context. The previous (socialist) period was determined by a dominant role of the state in the resolution of crucial social problems of families, while the transition (present) is defined by a reduction in the importance of the state (Milić, 2004) and the transfer of this role to the family itself (Cvetičanin, Lavrič, 2017; Daly, 2005) or, partially, to the private sector. At the practical level, the paper will show which types of networks are activated under these changing structural circumstances and what their role is in the lives of socially deprived families. Thus, solidarity networks are understood as an alternative to the withdrawal of the state from the social security system in the neoliberal global concept of the state. The question also raised is how sociological analysis, emphasising the problems encountered by socially deprived families, can contribute to the critical consideration of the systemic change in general.

The findings stem from the analysis of the qualitative material obtained by in-depth interviews of 25 families whose status is characterised by social deprivation. Typologically speaking, it is the case of families receiving social welfare, accompanied by Romani, single-parent, pensioner and small agricultural families.

Keywords: social networks, solidarity, social deprivation, families, sociological analysis.

Нада Новаковић³⁶

Институт друштвених наука Београд

СОЦИОЛОГИЈА И РАДНИЧКИ ШТРАЈКОВИ У СРБИЈИ У 21 ВЕКУ

Предмет рада је осврт на стање социолошке мисли у Србији о друштвеним сукобима и радничким штрајковима у првим деценијама 21. века. То је у значајној мери одређено приступом друштвеној структури и начином на који се тумаче најважније промене. На једној страни су аутори који сматрају да је реч о завршеној трансформацији у либерални капитализам. На другој су они који наглашавају да је транзиција довела до стварања друштва на полу/периферији капиталистичког привредног система. Први ретко помињу класни сукоб и друштвене неједнакости, а штрајкови су изван њихове анализе. Други су склони да друштвене сукобе, па и штрајкове, посматрају из шире перспективе, а пре свега с обзиром на промене односа моћи тумаче природом односа светске и домаће капиталистичке класе. Полазна хипотеза гласи: у српском друштву превласт националних и државних над класним питањима доприноси осеци штрајкова. На крају транзиције штрајкови су постали псеудоштрајкови. Природа, ток и динамика штрајкова у највећој су мери одређени природом класног друштва. У средишту анализе су карактеристике друштвене структуре, основних класа и штрајкова радника у последње две и по деценије. На основу тога закључује се да је радничка класа приватизацијом друштвене својине системски уништена, а њена емпиријска класна свест је конфузна.

Кључне речи: капиталистичка класа, класна свест, приватизација, раднички штрајкови, социологија.

³⁶ novakovic.nada@gmail.com

Novaković Nada
Institut društvenih nauka, Beograd

SOCIOLOGY AND WORKERS' STRIKES IN SERBIA IN THE 21TH CENTURY

This paper deals with the state of sociological thought in Serbia about social conflicts and the characteristics of workers' strikes in the first decades of the 21st century. On the one hand, there are authors who believe that it is about transformation into liberal capitalism. They rarely mention class conflict and social inequalities, and strikes are beyond their analysis. On the other side, sociologists emphasize that transition has led to the creation the society in the semi-periphery of the capitalist economic system. They tend to perceive social conflicts and strikes from a wider perspective, above all because of the changes in the relationship between power and the character of the world and the domestic capitalist class. The underlying hypothesis reads: in Serbian society, the dominance of national and state over class issues contributes to the decline in the number of strikes. At the end of the transition, strikes became pseudo-strikes. The nature, the sorts and the dynamics of strikes are largely determined by the nature of the class society. At the center of the analysis are the characteristics of the social structure, the basic classes and the strikes of workers during the last two and a half decades. Based on this it is concluded that the working class by the privatization of social property is systematically destroyed, and its empirical class consciousness is confusing.

Keywords: capitalist class, class consciousness, privatization, strike of workers, sociology.

Милена Којић³⁷

Филозофски факултет у Новом Саду

Универзитет у Новом Саду

СОЦИОЛОШКО РАЗУМЕВАЊЕ ПОВЕРЕЊА У 21. ВЕКУ: ОД ТРАДИЦИОНАЛНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА КА ОРГАНИЗАЦИЈАМА ВИСОКИХ ПЕРФОРМАНСИ

Традиционалне организације рада све више уступају место организацијама високих перформанси, које се посебно фокусирају на поверење. Иако се и у традиционалним организацијама рада може говорити о поверењу у ужем смислу, новије организационе форме захтевају обухватније разумевање овог концепта. Социолошка објашњења концепта поверења првенствено су се развијала у оквиру бихевиоризма, теорије размене, теорије игара и теорије рационалног избора. Према овим теоријама, поверење се тумачи као својеврсна “калкулација” у односима између актера, те су оне само делимично успевале да објасне интерперсонално, односно, унутарорганизационо поверење које је карактеристично за разумевање поверења у традиционалним организацијама рада. Међутим, са појавом нових организационих форми које су поред интерперсоналног (унутарорганizacionог) поверења посебно фокусиране и на екстерно (међуорганизационо) поверење, постало је неопходно разумевање концепта поверења као мултидимензионалне појаве, која поред калкулативних садржи и психолошке и културне аспекте. У оквиру овако шире схваћеног унутарорганизационог и међуорганизационог поверења, наглашава се важност повезујућег (bonding) и премошћујућег (bridging) друштвеног капитала. У повезујућем друштвеном капиталу, нагласак је на примарним групама и пружању емотивне и психолошке подршке, док премошћујући карактеришу хетерогене друштвене групе и акценат је на инструменталном аспекту. Шире схваћено унутарорганizacionо поверење омогућава разумевање међуорганизационе размене на глобалном тржишту које карактерише културна разноликост. Поверење међу организацијама

³⁷ milena.kojic.ns@gmail.com

варира у зависности од тога да ли су организације настале у индивидуалистичком или колективистичком културном контексту. Тек када се разумеју односи унутар организације и дати културни контекст могуће је разумети улогу поверења у традиционалним и савременим организацијама рада.

Кључне речи: поверење, организације рада, друштвени капитал, укорененост.

Milena Kojić
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

SOCIOLOGICAL UNDERSTANDING OF TRUST IN 21st CENTURY: FROM TRADITIONAL WORKING ORGANIZATIONS TO HIGH PERFORMANCE ORGANIZATIONS

Traditional working organisations are being replaced with new forms of organization structure called high performance organizations that are specially focused on trust. Although it is possible to talk about trust in narrow sense in traditional working organizations, new organizational forms demand broader understanding of this concept. Sociological explanations of concept of trust were firstly developed in the realm of behaviorism, exchange theory, game theory and rational choice theory. According to these theories, trust is understood as “calculation” in the relations between actors, so it could partially explain interpersonal i.e. intra-organizational trust that is characteristic for understanding trust in traditional working organizations. However, with appearance of new organizational forms that are focused both on interpersonal (intra-organizational) and external (inter-organizational) trust, it became necessary to understand the concept of trust as multidimensional phenomenon, that next to calculative aspects contains psychological and cultural as well. This multidimensional conception of trust emphasizes the importance of social capital, that has bonding and bridging function, depending on the type of ties between ac-

tors. The bonding function of social capital focuses on primary groups and on emotional and psychological support, while bridging function applies to the heterogeneous groups and focuses on instrumental aspect. Intra-organizational trust understood in broader sense, enables understanding inter-organizational trade at global market that is characterized by cultural diversity. Trust between organizations varies depending on whether an organization operates in individualistic or collectivist cultural context. Only after the relationships inside an organization, as well as the given cultural context are understood it is possible to explain key role of trust in traditional and contemporary working organizations.

Keywords: trust; working organizations; social capital; embeddedness.

Анђелка Мирков³⁸
Филозофски факултет
Универзитет у Београду

Жељка Манић³⁹
Филозофски факултет
Универзитет у Београду

УНУТАРГРУПНЕ РАЗЛИКЕ МАТЕРИЈАЛНОГ ПОЛОЖАЈА ЕКОНОМСКЕ И ПОЛИТИЧКЕ ЕЛИТЕ У СРБИЈИ

Привилеговани материјални положај једно је од основних обележја по којима се владајућа групација разликује од других друштвених класа или слојева. С обзиром на то да су међугрупне разлике у материјалном положају подробно анализирани у недавно објављеним радовима, у овом тексту настојимо да испитамо да ли у периоду консолидације капиталистичког поретка у Србији долази до унутрашње диференцијације материјалног положаја економске и политичке елите, односно да ли постоје унутаргрупне разлике у материјалном положају ових двају слојева владајуће групације. Анализа се заснива на подацима које је прикупио Институт за социолошка истраживања Филозофског факултета Универзитета у Београду у оквиру анкетног истраживања реализованог на подзорку економске елите 2012. године, а затим и политичке елите 2015. године. Применом вишеструке линеарне регресије анализирамо који све фактори утичу на висину прихода домаћинстава припадника владајуће групације, као и на укупну тржишну вредност некретнина које су у њиховом власништву. Посебно нас интересује деловање фактора као што су ранг испитаника у оквиру економске или политичке елите, година заузимања елитног положаја и социјални капитал. Циљ нам је да покажемо који фактори доприносе материјалној диференцијацији највишег друштвеног слоја у Србији.

Кључне речи: материјални положај, економска елита, политичка елита, унутаргрупне разлике, социјални капитал.

³⁸ andelkam@yahoo.com

³⁹ zmanic@f.bg.ac.rs

Andelka Mirkov
Faculty of Philosophy
University of Belgrade

Željka Manić
Faculty of Philosophy
University of Belgrade

INTRAGROUP DIFFERENCES IN THE ECONOMIC POSITION OF THE ECONOMIC AND POLITICAL ELITE IN SERBIA

Privileged economic position is one of the basic characteristics by which the ruling group differs from the other social classes or strata. Since intergroup differences in economic position were thoroughly analysed in recently published papers, in this text we strive to examine whether in the period of consolidation of the capitalist order in Serbia there is an internal differentiation of economic position of the economic and political elite or, in the other words, whether there are intragroup differences in economic position of these two strata of the ruling group. The analysis is based on the data collected by the Institute for Sociological Research of the University of Belgrade – Faculty of Philosophy in the survey conducted on subsamples of the economic elite in 2012 and the political elite in 2015. Using multiple linear regression we analyse which factors affect the household income level of members of the ruling group, as well as the total market value of the property in their ownership. We are particularly interested in the factors such as rank of respondents within the economic or political elite, year of taking the elite position, and social capital. The aim is to show which factors contribute to economic differentiation within the highest social stratum in Serbia.

Keywords: economic position, economic elite, political elite, intragroup differences, social capital.

Милош Јовановић⁴⁰
Филозофски факултет
Универзитет у Нишу

ЗДРАВОРАЗУМСКА ЛЕГИТИМАЦИЈА НЕФОРМАЛНИХ ПРАКСИ У ДАНАШЊОЈ СРБИЈИ

Као део већег истраживања у оквиру пројекта Превазилажење раскорака између формалних и неформалних институција на Балкану (ИНФОРМ), спроведено је 38 полуструктурираних интервјуа са грађанима Србије у периоду јули – октобар 2017 године. Ови интервјуи су чинили базу података која коришћена за анализу „наратива неформалности“ – прича о легитимацији (или рационализацији) неформалних пракси (коришћења веза и познанстава да се „заврше ствари“, давања/примања мита, размена услуга, итд.), допуњених анализом ставова учесника истраживања према неформалним праксама, посебно када их они сами користе. Увид у идеје учесника истраживања о неформалности добијен је кроз опис и разумевање доксе – уверења индивидуе које карактерише „наизглед савршено поклапање објективног поретка и субјективних принципа организације (услед чега се) природни и друштвени свет чине самоевидентнима“ (Бурдије) или „здрог разума“ (Грамши) – „натурализованог“, нерелефног, практичног знања у форми само-објашњавајућих садржаја здраог разума, онога што се узима здраво-за-готово, онога „што се зна“, „неупитног“ знања о свету – које је „једноставно такво какво јесте“, домена дифузних уверења и некохерентних погледа на свет, знања које „легиимише уз одсуство легитимације“. Претпоставка је да „квалитет“ доксе, у смислу позитивне или негативне оријентације, значајно утиче на могућност промене формалних пракси и процедура – у одређеним случајевима као подстицај, у другом као опозиција промени – у ситуацијама у којима нова/уведена правила остају „празне љуштуре“ са мало утицаја у друштвеном животу.

Кључне речи: Србија, неформалност, легитимација, здрав разум, докса.

⁴⁰ milos.jovanovic@filfak.ni.ac.rs

Miloš Jovanović
Faculty of Philosophy
University of Niš

COMMON SENSE LEGITIMATION OF INFORMAL PRACTICES IN PRESENT-DAY SERBIA

As a part of a larger research within the project Closing the Gap Between Formal and Informal Institutions in the Balkans (INFORM), 38 of semi-structured interviews with citizens of Serbia have been conducted in the period July – October 2017. These comprise the database used for analysis of “narratives of informality” – stories of how the research participants legitimize (or rationalize) informal practices (using connections and acquaintances to “get things done”, giving/receiving bribe, exchange of favours, etc.), supplemented by the analysis of participants’ attitudes towards informal practices, particularly when using them themselves. Insight into respondents’ ideas of informality was gained through describing and understanding doxa – beliefs of an individual as “a quasi-perfect correspondence between the objective order and the subjective principles of organization (with which) the natural and social world appear as self evident” (Bourdieu) or *senso comune* (Gramsci) – “naturalized”, unreflected, practical knowledge taking the form of self-explanatory content of common sense, that which is taken-for-granted, what “everybody knows“, knowledge of the world that is undisputed – “just the way it is”, the domain of indefinite beliefs and incoherent views of the world, knowledge which “legitimizes with the absence of legitimizing”. The assumption is that the “quality” of doxa, in the sense of its positive or negative orientation, has a large impact on the possibility of changes in formal practices and procedures – in some cases serving as a stimulus for change, and as an obstacle to changes in others – situations in which the new/imported rules remain “empty shells” with little influence in social life.

Keywords: Serbia, Informality, Legitimation, Common sense, Doxa.

Валентина Соколовска⁴¹
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду

Александар Томашевић⁴²
Филозофски факултет
Универзитет у Новом Саду

ПРИМЕНЕ МРЕЖНЕ АНАЛИЗЕ У ДРУШТВЕНИМ НАУКАМА – ФЛЕКСИБИЛНОСТ И ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНОСТ

Крајем XX и почетком XXI века, анализа социјалних мрежа постепено се трансформише у шире истраживачко поље које називамо мрежном анализом или науком о мрежама. Она представља скуп теорија, техника и метода чијом применом долазимо до модела који су репрезентација структуре релација између различитих ентитета, односно јединица анализа. Кључна разлика у односу на оригинална истраживања социјалних мрежа, која су се заснивала на идеји мреже као социограма који описује односе између друштвених актера, јесте то што данас појам мреже није ограничен на друштвене актере. У овом раду, аутори настоје да аргументују зашто, наизглед парадоксално, друштвене науке (укључујући и социологију) могу да искористе овакав развој мреже анализе за унапређење своје квантитативне истраживачке праксе. У првом делу рада, аутори ће показати да је методолошка дифузија мрежне анализе (од социологије ка других друштвеним и природним наукама) довела до значајних иновација, при чему се издвајају: (1) модели мрежне динамике и еволуције, (2) мреже варијабли и (3) просторне мреже. У другом делу рада аутори ће путем резултата својих претходних истраживања демонстрирати практичне примене ових иновација, а у закључном поглављу ће се осврнути на допринос сваког подтипа мрежне анализе развоју истраживачких техника у социологији и другим друштвеним наукама.

Кључне речи: анализа социјалних мрежа, квантитативна методологија, мрежна анализа, интердисциплинарност.

⁴¹ valentina@ff.uns.ac.rs

⁴² atomashevic@ff.uns.ac.rs

Valentina Sokolovska
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

Aleksandar Tomašević
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

APPLICATIONS OF NETWORK ANALYSIS IN SOCIAL SCIENCES – FLEXIBILITY AND INTERDISCIPLINARITY

In the XX and XXI century, social network analysis slowly transformed into a broader research field called network analysis or network science. It represents a set of theories, techniques, and methods which produce models who are representations of the structure of relations between different entities or units. The key difference from the original social network analysis research, which was based on the idea of network as sociogram which describes the relations between social actors, is concerned with the fact that unit of analysis is no longer restricted to social actors. In this paper, the authors attempt to argue why, somewhat paradoxically, social sciences (including sociology) can utilize this development of network analysis in order to improve its own quantitative research practice. In the first part of the paper, authors will show that the methodological diffusion of network analysis (from sociology towards other social and natural sciences) led to significant innovations, including: (1) models of network dynamic or evolution, (2) networks of variables, (3) spatial networks. In the second part of the paper, the authors will use their previous research results to demonstrate the practical applications of these innovations. In the discussion, the authors will reflect on the potential of these subtypes of network analysis to contribute to the development of research techniques in sociology and other social sciences.

Keywords: social network analysis, quantitative methodology, network analysis, interdisciplinarity.

Кристина Пејковић⁴³
Филозофски факултет у Новом Саду
Универзитет у Новом Саду

Немања Трбојевић⁴⁴
Филозофски факултет у Новом Саду
Универзитет у Новом Саду

ЗНАЧАЈ ИНТЕРНЕТА ЗА САВРЕМЕНА СОЦИОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА

Крајем двадесетог и почетком двадесет првог века социолошка истраживања се у све већој мери усмеравају ка проучавању интернета као извору истраживачких података. У овом раду полази се од претпоставке да интернет, као најзначајнији медијатор у савременим комуникационим процесима и друштвеним интеракцијама, представља незаобилазан извор података погодних за социолошку анализу. У том контексту, анализиране су предности и мане употребе одређених интернет података, као и однос између онлајн и офлајн података. У складу са тим, интернет подаци подељени су према начину прикупљања података. Прву групу чине директни онлајн подаци, док друга група садржи податке до којих се долази коршћењем интернета као медијатора. Директни онлајн подаци односе се на било које текстуалне и аудиовизуелне податке које корисници остављају на интернету. С друге стране, подаци до којих се долази коришћењем интернета као медијатора представљају податке који су постојали у офлајн сфери и као такви су прикупљени и сада доступни на интернету. Такође, у раду су детаљно представљене и различите технике и методи прикупљања одређених врста података.

Кључне речи: интернет, онлајн подаци, офлајн подаци, социолошка анализа, прикупљање података.

⁴³ pejkovick@yahoo.com

⁴⁴ tnejanjat@yahoo.com

Kristina Pejković
Faculty of Philosophy
University of Niš

Nemanja Trbojević
Faculty of Philosophy
University of Niš

IMPORTANCE OF THE INTERNET IN CONTEMPORARY SOCIOLOGICAL RESEARCH

At the end of the twentieth and beginning of the twenty-first century, sociological research was increasingly exploring the Internet as a source of research data. This paper starts from the assumption that the Internet, as the most important mediator of modern communication processes and social interactions, is an inevitable source of data suitable for sociological analysis. Having that in mind, the advantages and disadvantages of using certain Internet data are analyzed, as well as the relationship between online and offline data. Therefore, internet data are divided according to the data collection method. The first group consists of direct online data, while the second group contains data that comes from using the Internet as a mediator. Direct online data refers to any textual and audiovisual data that users leave on the Internet. On the other hand, data obtained using the Internet as a mediator represent data that existed in the offline sphere, and as such have been collected and become available on the Internet. Besides that, various data collection techniques and methods are precisely presented.

Keywords: internet, online data, offline data, sociological analysis, data collection.

Горана Ђорић⁴⁵
Филозофски факултет
Универзитет у Нишу

ДОПРИНОС КЛАСНИХ НЕЈЕДНАКОСТИ УКУПНОЈ НЕЈЕДНАКОСТИ ПРИХОДА У СРБИЈИ – АНАЛИЗА ЕУ SILC ПОДАТАКА, 2013-2016.

У раду се установљава који део купне неједнакост прихода у Србији се може објаснити неједнакошћу прихода која произлази из различитих класних положаја домаћинства у Србији. Притом се претпоставља да су класне разлике резултат различитих извора прихода, и различитог обима истих извора прихода, којима припадници различитих друштвених класа типично имају приступ. Досадашња малобројна истраживања неједнакости прихода у Србији приступала су овом феномену из економистички обојене перспективе дистрибуције фактора производње и прихода који произлазе из власништва, односно контроле над појединим факторима производње (као што нпр. зараде произлазе из продаје радне снаге). Допринос овог рада је у повезивању дистрибуције прихода са процесима рестратификације у Србији и тако формираним класним положајима. Са друге стране, неједнакост прихода између класа се не посматра по себи – као разлика у материјалном положају друштвених класа (као што је уобичајено у социолошки обојеним анализама), већ као део укупне друштвене неједнакости. Овакво мерење омогућава увид у то у којој мери је класни положај важна детерминанта, не само индивидуалног положаја, већ и укупних друштвених карактеристика – као што је укупна друштвена неједнакост. Анализа је изведена на подацима прикупљеним у оквиру ЕУ SILC за Србију, 2013-2016.

Кључне речи: неједнакост прихода, друштвене класе, Србија, декомпозиција неједнакости прихода.

⁴⁵ irina.trotsuk@yandex.ru

Gorana Đorić
Faculty of Philosophy
University of Niš

**A CONTRIBUTION OF SOCIAL CLASS INEQUALITY
TO THE OVERALL INCOME INEQUALITY IN SERBIA –
ANALYSIS OF EU SILC DATA 2013-2016**

The paper attempts to estimate a share of overall income inequality in Serbia which could be explained by reference to inequality among social classes. An assumption of the paper is that income differences among social classes come from different income packages they make from different income sources, and from different amounts members of different social classes gain from the same income sources. Income inequality is mostly approached in Serbia from the economic perspective focusing on distribution of factors of production and the gains one has based on ownership or control over these factors (such as wages, coming from selling labor force). The paper contributes to the analysis of income distribution by linking it to the processes of re-stratification and formation of class positions in Serbia. On the other hand, by difference from conventional sociological approach to look at class differences in material position per se, in this paper class differences are approached as a part of the overall income inequality. This approach allows us to establish to which extent class position determines not only individual positions of members of different social classes, but overall income inequality as a characteristic of a society as a whole, as well. The analysis is conducted on data from EU SILC for Serbia, 2013-2016.

Keywords: income inequality, social classes, Serbia, decomposition of income inequality.

Милош Бешић⁴⁶
Факултет политичких наука
Универзитет у Београду

СТРУКТУРАЛНО МОДЕЛИРАЊЕ У ИСТРАЖИВАЊУ ДЕТЕРМИНИСТИЧКИХ СКЛОПОВА

Истраживање детерминистичких склопова један је од најтежих задатка у друштвеним истраживањима која се ослањају на квантитативан приступ. Традиционалне регресионе методе су се показале као недостатним, а ове недостатке у значајној мери потенцијално решава приступ који се ослања на структурално моделирање. Линеарна регресија која почива на ОЛС (сума најмањих квадрата) процедуре, такође, не може да идентификује мултипликоване односе између предикторских варијабли, као ни процену ефекта независних на већи број зависних аријабли. Такође, коришћењем регресионе анализе није могуће идентификовати модераторске, већ само медијаторске ефекте предиктора на зависну варијаблу. Коначно, третман резидуала у регресионој анализи је дефицитаран, што последично доводи до проблема естимације ваљаности регресионог модела. У овом раду прилажемо могућности структуралног моделирања који омогућавају валидност и релабилност тестирања хипотеза, те разјашњење сложеног склопа испитивања детерминистичких односа. Посебно, указаћемо на начине и процедуре тестирања хипотеза и поступака посредством којих се идентификује директан и индиректан ефекат предикторских на зависну варијаблу. Посебну пажњу усмерићемо на методолошке предности које структурално моделирање пружа када се процењује укупна валидност тестирања хипотеза.

Кључне речи: структурално моделирање, модераторски и медијаторски ефекат, валидност и релијабилност, ваљаност модела.

⁴⁶ besicmilos@yahoo.com

Miloš Bešić
Faculty of Political Sciences
University of Belgrade

STRUCTURAL EQUATION MODELING AS AN APPROACH IN SEARCHING FOR DETERMINISTIC RELATIONS

Identification of the deterministic relations in quantitative approach is one of the most challenging goals in social research. It is noted that traditional regression models are not adequate, and today for the purpose of searching for complex causality we use Structural Equation Modeling (SEM). Ordinary Least Square (OLS) regression procedure is not able to identify complex relations among many predictors, as well as not being able to estimate the effect of number of predictors onto more than one dependent. Additionally, OLS procedure cannot identify moderation, but it identifies only mediation effect of predictors onto dependent. Finally, due to these deficiencies, OLS procedure inadequately treats residuals. Consequently, in traditional regression analysis the issue of the validity of the model is in put in question. In this paper we will present the advantages of SEM comparing to OLS regression. In general, we will show the procedures in SEM which provide more accurate and certainly more valid and reliable estimation of the deterministic relations among the variables. In particular, we will present the advantages of estimating direct and indirect effect of the predictors onto dependent. Finally, we will present new approach and advantages in estimating goodness-of-fit criteria in the process the hypotheses testing.

Keywords: Structural Equation Modeling, mediation and moderation effect, validity and reliability, goodness-of-fit.

Јасмина Петровић⁴⁷
Филозофски факултет
Универзитет у Нишу

Весна Милтојевић⁴⁸
Факултет заштите на раду
Универзитет у Нишу

ЕМПИРИЈСКА СОЦИОЛОГИЈА У СРБИЈИ ПОЧЕТКОМ XXI СТОЛЕЋА: ЈЕДАН (САМО)КРИТИЧКИ ПОГЛЕД

Премда статус једне науке и професије није могуће сагледати искључиво из њене научне продукције проистекле на основу емпиријских истраживања, на становишту смо да она ипак може послужити као добра основа за постављање „дијагнозе”. Основне контуре стања емпиријске социологије у Србији покушали смо да утврдимо на темељу резултата спроведене анализе садржаја објављених прилога заснованих на искуственим подацима у најутледнијим социолошким часописима у Србији (Социологија и Социолошки преглед), почев од 2001. године. Наводимо нека од питања која су нас занимала у овом истраживању: које теме закупљују пажњу истраживача у Србији, да ли социолози у Србији истражују актуелне друштвене проблеме, који територијални опсег покривају спроведена истраживања, каква је теоријска и методолошка утемељеност саопштених резултата научних истраживања у научним часописима, колико су упознати са најновијом литературом из своје области, те постоји ли сарадња и повезивање социолога са колегама из иностранства. На становишту смо да овај пресек стања у истраживачкој продукцији почетком столећа, заједно са анализом примарног искуства социолога истраживача може послужити као основ за увиђање слабости и снаге ове професије у Србији, нарочито у домену степена развијености теорија и техника као примарном показатељу којим се демонстрира професионална експертиза.

Кључне речи: емпиријака социологија, социолози, Србија, Социолошки преглед, Социологија.

⁴⁷ jasmyna.petrovic@filfak.ni.ac.rs

⁴⁸ vesna.miltojevic@znrfaq.ni.ac.rs

Jasmina Petrović
Faculty of Philosophy
University of Niš

Vesna Miltojević
Faculty of Occupational Safety
University of Niš

EMPIRICAL SOCIOLOGY IN SERBIA AT THE BEGINNING OF THE 21ST CENTURY: A (SELF)CRITICAL VIEW

Although the status of a science and profession cannot be observed exclusively through its scientific production derived from empirical research, our view is that it can nevertheless serve as a good basis for stating a “diagnosis”. We tried to determine the basic contours of the state of empirical sociology in Serbia on the basis of the results of a content analysis of articles based on experiential data published in the most prominent sociological journals in Serbia (*Sociology and The Sociological Review*) starting from 2001. Let us mention some of the questions that were of interest to us in this research: what issues attract the attention of researchers in Serbia, whether sociologists in Serbia study current social problems, what is the territorial scope covered by conducted research, what is the theoretical and methodological foundation of research results presented in scientific journals, how well are sociologists acquainted with the latest literature in their field, and whether there is cooperation and networking with colleagues from abroad. Our view is that this cross-section of the state of research production at the beginning of the century, together with the analysis of researchers’ primary experiences, can serve as a basis for recognizing the weaknesses and strengths of this profession in Serbia, especially regarding the level of development of theories and techniques as a primary indicator demonstrating professional expertise.

Keywords: empirical sociology, sociologists, Serbia, *Sociological Review*, *Sociology*.

Гордана Стојић⁴⁹
Филозофски факултет
Универзитет у Нишу

Александра Николајевић⁵⁰
Филозофски факултет
Универзитет у Нишу

ПРОФЕСИЈА СОЦИОЛОГА НА ПОЧЕТКУ 21. ВЕКА – ПРОБЛЕМ ЗАПОШЉАВАЊА СОЦИОЛОГА

Међу изазовима са којима се суочава социологија на почетку 21. века јесте изграђеност социологије као професије. Социологија се развијала пре свега као академска дисциплина док други елементи професије (монопол на експертизу, препознатљивост, организованост) нису довољно развијени па се изнова поставља питање на којим пословима, у којим организацијама могу социолози да раде. Професионална удружења и организације које се баве образовањем социолога истражују положај социолога на тржишту рада и спроводе различите активности са циљем повећања запосливости социолога. Искуства из развијених земаља са дугом социолошком традицијом могу да буду корисна за настојања наше социолошке заједнице да се побољша положај социолошке професије у српском друштву.

У првом делу рада разматрају се проблеми развоја социологије као професије и запошљавања социолога изван научно-образовних организација. У другом делу рада дат је приказ резултата истраживања запослености социолога у САД и Великој Британији. На крају се разматрају различите активности које спроводе социолошка удружења у циљу повећања запосливости социолога.

Кључне речи: професија, социолози, запошљавање, професионално удружење.

⁴⁹ gordana.stojic@filfak.ni.ac.rs

⁵⁰ aleksandra.nikolajevic@filfak.ni.ac.rs

Gordana Stojić
Faculty of Philosophy
University of Niš

Aleksandra Nikolajević
Faculty of Philosophy
University of Niš

SOCIOLOGIST PROFESSION IN THE 21ST CENTURY – THE PROBLEM OF SOCIOLOGISTS' EMPLOYMENT

Among the challenges that sociology faces at the beginning of the 21st century is the development of sociology as a profession. Sociology has been primarily developed as an academic discipline, while other elements of the profession (monopoly on expertise, recognition, organization) has not been sufficiently developed so the question arises about that which jobs in which organizations sociologists can perform. Professional associations and organizations dealing with the sociologists' education explore the position of sociologists in the labor market and carry out various activities aimed at increasing the employability of sociologists. Experiences from developed countries with a long sociological tradition can be useful for our sociological community's efforts to improve the position of sociological profession in Serbian society.

In the first part of the paper, the problems of the development of sociology as a profession and the employment of sociologists outside scientific-educational organizations are considered. In the second part of the paper, an overview of the results of the survey of employment of sociologists in the United States and the United Kingdom is given. Finally, various activities carried out by sociological associations in order to increase the employability of the sociologist are presented.

Keywords: Profession, Sociologists, Employment, Professional Association.

Ана Вуковић⁵¹

Институт друштвених наука, Београд

Центар за социолошка и антрополошка истраживања

СТАВОВИ СОЦИОЛОГА О СОЦИОЛОГИЈИ ДАНАС У СРБИЈИ

Рад ће бити конципиран на основу десет полуструктурираних интервјуа са социолозима различитих генерација и теоријских усмерења о стању у социологији данас у Србији и могућностима социолога да предвиде и утичу на друштвене промене. Текст ће обухватити и неке од тема/питања која су постављена у оквиру конференције, као што су: потенцијал социолога и социолошког приступа/социолошке имагинације да истражује проблеме друштва у 21. веку, да ли је социологија у кризи и ако јесте који су узроци те кризе и начини да се она превазиђе, о теоријском и методолошком плурализму у социологији 21. века, те да ли су потребне и које су то могуће форме организовања социолога да би се спречила маргинализација социологије и социолога у Србији данас.

Кључне речи: социологија, социолози, струка, истраживања, Србија.

Ana Vuković

Institute of Social Sciences, Belgrade

Centre for sociological and anthropological research Belgrade

ATTITUDES OF SOCIOLOGISTS ON SOCIOLOGY IN SERBIA TODAY

The paper will be based on ten semi-structured interviews with sociologists from different generations and theoretical orientations on the state of sociology today in Serbia and the possibilities of sociologists to anticipate and influence social change. The text will also cover some of the topics/questions raised for this conference, such as:

⁵¹ annvukovic@yahoo.com

the potential of sociologists and the sociological approach/sociological imagination to explore the problems of society in the 21st century, whether sociology is in crisis and if so what are the causes of that crisis and ways to overcome it, the theoretical and methodological pluralism in the sociology of the 21st century, and whether they are needed and what are the possible forms of organizing sociologists in order to prevent marginalization of sociology and sociologists in Serbia today.

Keywords: sociology, sociologists, profession, research, Serbia.

Jaroslav Šotola⁵²
Palacky University, Olomouc

Mario Rodríguez Polo⁵³
Palacky University, Olomouc

Daniel Škobla⁵⁴
Institute of Ethnology and Social Anthropology
Slovak Academy of Science, Bratislava

ROMA BEYOND SOCIOLOGICAL ESCAPISM AND EXOTIC OTHERNESS: WHITENESS AND THE POWER STRUCTURES OF EVERYDAY LIFE

The paper challenges social construction of Slovak Roma/Gypsy as a homogenous group essentialized as a marginal, disconnected, uneducated, exotic and asocial “other“. Grounded in field research and ethnographic knowledge the paper deconstructs Roma homogeneity and tries to provide differential optics to constructions of Roma. In doing so, the Roma agency is located in different social fields, which opens new questions for research. Avoiding the cliché of marginality we explore the existent contrast between the overrepresentation of Roma supposed homogeneity and “otherness” versus the muted existence of their counterpart – the non-Roma. Using methodological approaches close to the whiteness studies we attempt to go beyond approaches focusing on Roma as the exotic others. The role of non-Roma agency and power structures omnipresent in everyday life, often muted in etic constructions of Roma, will be discussed as a key factor determining their living conditions.

Keywords: Roma, essentialized marginality, power structures, whiteness studies, Slovakia.

⁵² jaroslav.sotola@upol.cz

⁵³ mario.rodriguez@upol.cz

⁵⁴ danielskobla@gmail.com

Аница Драговић⁵⁵

Филозофски факултет

Универзитет Св. Кирил и Методиј Скопје

Марија Дракуловска Чукалевска⁵⁶

Филозофски факултет

Универзитет Св. Кирил и Методиј Скопје

Татјана Стојановска Иванова⁵⁷

Филозофски факултет

Универзитет Св. Кирил и Методиј Скопје

МАКЕДОНСКО МИГРАЦИОНО ИСКУСТВО

Миграција је сложено глобално питање, које данас дотиче сваку земљу на свету. Свет се мења, а миграција доприноси тој промени. Посебно се међународне миграције препознају као фактор промена и развоја. Са једне стране, међународна миграција посебно висококвалификованог становништва се сматра као велики проблем земља имиграције, а са друге стране, у периоду глобализације, мобилност људи се сматра као неопходан ако се земље у развоју интегришу у глобалној економији. Република Македонија искуствено идентификује различите миграционе токове. Овај рад даје преглед трендова скорашњих миграција у Р:Македонији. Основни циљ овог рада је да анализира карактеристике македонске миграције у поређењу са другим међународним миграционим токовима у смислу њеног обима и селективних карактеристика миграната по разним основама. Анализе које повезују миграцију са развојем такође се сматрају релевантним. Последњи циљ је испитивање тренутне популационе политике у земљи која се односи на миграцију. Анализа се врши на дескриптивном нивоу. Студија се заснива на секундарним изворима података, користећи официјалне статистичке податке, како на националном, тако и на међународном нивоу.

Кључне речи: миграције, развој, политика, Македонија.

⁵⁵ anicad.dragovikj@fzf.ukim.edu.mk

⁵⁶ marijad@fzf.ukim.edu.mk

⁵⁷ tanjaosi@yahoo.com

Anica Dragović

Faculty of Philosophy

Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

Marija Drakulovska Chukalevska

Faculty of Philosophy

Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

Tatjana Stojanoska Ivanova

Faculty of Philosophy

Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

MACEDONIAN' MIGRATION EXPERIENCE

Migration is a multifaceted and complex global issue, which today touches every country in the world. The world is changing, and migration is contributing to that change. Particularly international migrations are recognized as a factor for change and development, on the sending as well on the receiving countries. From one side, international migration of high skilled person is considering as a big problem by sending countries (usually developing countries), because of the large outflow of skilled persons. On the other side, in the period of globalization, mobility of people is considering as necessary if developing countries are to integrate into the global economy. The Republic of Macedonia has experienced diverse migration flows. This paper review trends in recent migration in the country. The main objective of this paper is to analyze the characteristics of Macedonian migration, compared to other International migratory flux in terms of its volume, selective characteristics of migrant, regions of destiny and origin, etc. Analyses that relate migration to development is also consider as relevant one. The last objective is to examine the present population policies in the country that refer to migration. The analysis is done on the descriptive level. The study is founded on the secondary data sources, using information for the state statistical office, form relevant international statistics.

Keywords: migration, development, policy, Macedonia.

Весна Трифуновић⁵⁸
Факултет педагошких наука, Јагодина
Универзитет у Крагујевцу

ОБРАЗОВАЊЕ У СРБИЈИ ПОЧЕТКОМ 21. ВЕКА: ИЗМЕЋУ РЕЛИГИЈЕ И СЕКУЛАРИЗАЦИЈЕ⁵⁹

У овом раду разматрање проблематике образовања у Србији на почетку 21. века односи се на предмете веронаука и грађанско васпитање, који су уведени у институционализовано образовање паралелно са променама друштвеног система.

Глобализам утиче на социјалну организацију живота конкретних друштава и обликује најшири контекст у коме се одвија нормирање њихових појединих подручја. Подручје образовања је посебно интересантно „креаторима“ глобализма јер омогућује трансмисију тзв. глобалне културе и пратећег сета вредности локалним друштвима, без потребе за знатним ангажовањем нових ресурса, људских и материјалних. Постојећа мрежа образовних институција и запослени у сектору образовања у различитим друштвима, и иначе, представљају „средства утицаја“ на нове генерације обухваћене обавезним и вишим нивоима образовања – али, испољавају се и као „инструменти“ промовисања идеолошкије слике света за коју су заинтересовани „креатори“ тзв. новог светског поретка. Нова парадигма образовања утемељена на мондијалистичкој идеологији води ка хармонизацији образовања друштава западног културног круга и друштава која настоје да им се приближе. Хармонизација образовања подразумева прихватање заједничких нормативних решења, организационих обележја, циљева и вредности. Једна од круцијалних тачака хармонизације јесте однос према религији.

Увођење грађанског васпитања и веронауке у институционализовано образовање у Србији представља израз прихватања

⁵⁸ vesna.trifunovic@pefja.kg.ac.rs

⁵⁹ Припремљено у оквиру пројекта Одрживост идентитета Срба и националних мањина у пограничним општинама источне и југоисточне Србије (179013), који се изводи на Универзитету у Нишу – Машински факултет, а финансира га Министарство просвете и науке РС.

мондијалистичког дискурса о људским правима и, практично, један вид хармонизације домаћег образовања са тзв. европским образовним простором.

Кључне речи: глобализам, образовање, вредности, религија, веронаука, грађанско васпитање, Србија.

Vesna Trifunović
Faculty of Education in Jagodina
University of Kragujevac

EDUCATION IN SERBIA AT THE BEGINNING OF THE 21st CENTURY: BETWEEN RELIGION AND SECULARIZATION

In this paper, the discussion of the problems of education in Serbia at the beginning of the 21st century relates to subjects of religious education and civic education, which were introduced into institutionalized education in parallel with changes in the social system.

Globalism affects social organization of the lives of specific societies and shapes the broadest context in which scaling of their particular areas takes place. The field of education is especially interesting to the creators of globalism because it enables the transmission of the so-called global culture and an accompanying set of values to a local societies, without need for significant engagement of new human and material resources. Employees in the education sector and the existing network of educational institutions in different societies, generally represent “means of influence” on new generations covered by compulsory education and higher levels of education - therefore, they are the target group of creators so-called new world order. A new paradigm of education based on the mondialistic ideology leads to the harmonization of the education of the societies of the western cultural circle and societies that seek to get closer to them. Harmonization of education implies the acceptance of common normative solutions, organizational features, goals and values. One of the crucial points of harmonization is the attitude towards religion.

The introduction of civic education and religious education in institutionalized education in Serbia represents an expression of the acceptance of the mondialistic discourse on human rights and, practically, the harmonization of domestic education with so-called, European educational space.

Keywords: globalism; education; values; religion; religious education; civic education; Serbia.

Јована Чикић⁶⁰
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет

(ИС)ХРАНА У ДРУШТВЕНОМ ОГЛЕДАЛУ – НОВИ/ СТАРИ СОЦИОЛОШКИ ПРОБЛЕМИ

Последњих неколико деценија сведоци смо јачања социолошког интересовања за истраживање производње и дистрибуције хране, начина на који се (пре)обликују системи друштвених правила о храни, утицаја карактеристика структуре на прехранбене навике појединих друштвених група, па и читавих друштава и сл. У истраживању ових и сличних проблема, социологија се ослања на друге научне области (попут историје, антропологије, етнологије, агротехнолошких/агроекономских наука, психологије, нутриционистике, генетике), већ етаблиране социолошке дисциплине (социологију рада, културе, породице, села), као и на оне које израђају из већ постојећих посебних социологија (социологија туризма, емоција).

Иако је социолошка литература која се бави проблемима (ис)хране бројна и разноврсна, још увек не постоји консензус о два важна питања: а) да ли се ради о новом предмету социолошког интересовања и б) да ли се сусрећемо са посебном социологијом у настанку или је у питању тек једна посебна истраживачка тема. Наведене дилеме праћене су низом додатних питања попут оправданости социолошког приступа у проучавању (ис)хране, доприноса социологије анализи ових проблема, али и доприноса социолошког проучавања (ис)хране развоју сазнања о другим социолошким проблемима. Поставља се питање да ли и на који начин социолошка сазнања могу да помогну у креирању јавних политика у области (ис)хране. Овај рад је покушај да се наведена питања и дилеме додатно осветле.

Кључне речи: исхрана, храна, социолошки приступ, социолошки допринос.

⁶⁰ jovana.cikic@ff.uns.ac.rs

Jovana Čikić
Faculty of Philosophy
University of Novi Sad

FOOD AND EATING IN SOCIAL MIRROR – NEW/OLD SOCIOLOGICAL PROBLEMS

Last couple of decades we have witnessed strengthening of sociological interest in researching food production and distribution, the way systems of social norms about food are being (trans)formed, as well as impact of social structure on eating habits of various social groups, even societies in general, etc. When analyzing mentioned issues, sociology relies on knowledge from other scientific fields (history, anthropology, ethnology, agricultural sciences, psychology, nutritionism, genetics), well established sociological disciplines (sociology of labor/culture/family, rural sociology), but also emerging ones (sociology of tourism/emotions).

Even though sociological literature dealing with the topics of food and eating is quite numerous and diversified, there are still no consensus on two major issues: a) are we dealing with a brand new sociological subject and b) are we facing a brand new, emerging sociological discipline or is it only a specific research theme. Revealed dilemmas are accompanied with several additional issues such as: a) justification of sociological approach in research food and eating, b) contribution of sociology to the food studies in general, but also c) impact of sociological comprehension of food/eating on overall sociological body of knowledge. Additionally, we can ask a question whether sociological insights can be of assistance in creation of public food policies. This paper is an attempt to provide additional insight onto previously mentioned questions and dilemmas.

Key word: food, eating, sociological approach, sociological contribution.

Оливера Марковић Савић⁶¹
Филозофски факултет
Универзитет у Приштини са привременим седиштем
у Косовској Митровици

КОСОВСКА МИТРОВИЦА – ПРИЛОГ НОВИЈОЈ ИСТОРИЈИ ГРАДА И СОЦИОЛОШКОМ РАЗУМЕВАЊУ УЗРОКА ЕТНИЧКЕ ПОДЕЛЕ

Кроз новију историју града Косовске Митровице представљена је кратка генеза косовског проблема који своју најнижу упоришну тачку има у случају етничке поделе у овом граду. Економске, социокултурне и демографске карактеристике преплићу се у објашњавању узрока који су довели до изразито регресивног расплета косовског проблема и до етничке поделе града. Економски орјентисани теоретичари у објашњавању косовског проблема средишњу улогу придају недовољној економској развијености региона у оквиру бивше Југославије, међутим из данашње перспективе то је био период (од педесетих до кризе осамдесетих година прошлог века) који бележи највиши ниво индустријског и привредног развоја, поготово у случају Косовске Митровице која је имала значајно развијену индустрију. Друга важна специфичност овог региона је најбржи раст становништва у бившој Југославији и то албанске националне мањине, док Срби и Црногорци бележе пад у укупном уделу популације. Паралелно одигравање политичких протеста и несугласица око ингеренција савезног, републичког и покрајинског нивоа, други политички фактори и помануте демографске одлике се преплићу и чине друштвени контекст важан за тумачење етничке поделе. Кратки историјски преглед наведених фактора имао је за сврху да понуди социолошко тумачење генезе изразито регресивног расплета косовског проблема и етничке поделе града.

Кључне речи: Косовска Митровица, етничка подела, политички сукоби, (де)популација, нација.

⁶¹ markovic.olivera@gmail.com

Olivera Marković Savić
Faculty of Philosophy
University of Priština temporarily seated in Kosovska Mitrovica

**KOSOVSKA MITROVICA – A CONTRIBUTION
TO THE RECENT HISTORY OF THE CITY
AND A SOCIOLOGICAL UNDERSTANDING
OF THE CAUSES OF ETHNIC DIVISION**

Through the recent history of the city of Kosovska Mitrovica, a brief genesis of the Kosovo problem was presented, which has its lowest foothold in the case of ethnic division in this city. Economic, socio-cultural and demographic characteristics interweave in explaining the causes that led to a highly regressive denouement of the Kosovo problem and the ethnic division of the city. Economically oriented theoreticians attribute a central role in explaining the Kosovo problem to the insufficient economic development of the region within the former Yugoslavia, however, from today's perspective, this was a period (from the 1950s to the 1980s) which recorded the highest level of industrial and economic development, especially in the case of the Kosovska Mitrovica which had a significantly developed industry. Another important specific feature of this region is the fastest population growth in the former Yugoslavia, especially of the Albanian national minority, while the number of Serbs and Montenegrins declined in the overall share of the population. Parallel political protests and disagreements over federal, republican and provincial authority, other political factors and the mentioned demographic characteristics interweave and make the social context important for the interpretation of ethnic division. A brief historical overview of these factors was given with a purpose to offer a sociological interpretation of the genesis of the extremely regressive denouement of the Kosovo problem and the ethnic division of the city.

Keywords: Kosovska Mitrovica, ethnic division, political conflicts, (de)population, nation.

Александар Стевановић⁶²

Правни факултет

Универзитет у Приштини са привременим седиштем
у Косовској Митровици

Петар Станојевић⁶³

Правни факултет за привреду и правосуђе

Универзитет у Новом Саду

ПСИХОЛОШКИ И СОЦИЈАЛНИ ИНДИКАТОРИ БЕЗБЕДНОСТИ МЛАДИХ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

Предмет истраживања су психолошки и социјални индикатори безбедности младих на Косову и Метохији. Циљ рада је да помоћу фокус група испитамо како млади перципирају, осећају и утичу на социјалну, економску и политичку безбедност на Косову и Метохији. Фокус група је организована на тему психолошки и социјални индикатори младих на Косову и Метохији. Пригодан узорак чинило је 36 студената, Правног и Филозофског факултета у Косовској Митровици, (студенти мушког и женског пола, 4 групе по 8 чланова). Подаци су добијени постављањем питања модератора групе. За обраду података коришћена је квалитативна анализа. Добијени подаци су категорисани према: перцепцији и осећању безбедности, процена безбедности и утицај младих на побољшање наведених аспеката социјалне безбедности. Добијени подаци су показали да млади на Косову и Метохији опажају и осећају лошу безбедоносну ситуацију у општем смислу, наводе да је њихова безбедност јако лоша мислећи на социјалну и економску безбедност. Наводе лоше стање у здравству, лаку доступност психоактивним супстанцама, непоштовање људских права, и високу стопу криминала. Такође у економском смислу опажају да је незапошљеност младих велика и сиромаштво, квалитет робе и услога на ниском нивоу. Безбедност у општем смислу и у критичним ситуацијама процењују: да је безбедност под занком питања и да су потпуно небезбедни. Добијени резултати на основу

⁶² stevanovica90@gmail.com

⁶³ petar.stanojevic@pr.ac.rs

психолошких и социјалних индикатора показју лошу безбедност младих и немогућност утицаја младих на побољшање и квалитет безбедности у свим аспектима живота на Косову и Метохији.

Кључне речи: психолошки, социјални индикатори, безбедност, млади, Косово и Метохија.

Aleksandar Stevanović

Faculty of Law

University of Priština temporarily seated in Kosovska Mitrovica

Petar Stanojević

Law Faculty of Economy and Justice,

University of Novi Sad

PSYCHOLOGICAL AND SOCIAL INDICATORS OF YOUTH SAFETY IN KOSOVO AND METOHİJA

The subject of the research are psychological and social indicators of safety of youth in Kosovo and Metohija. The aim of the paper is to examine with the use of focus groups how young people perceive, feel and influence social, economic and political security in Kosovo and Metohija. The focus group is organized on the topic of psychological and social indicators of youth in Kosovo and Metohija. Convenient sample consisted of 36 students from the Faculty of Law and the Faculty of Philosophy in Kosovska Mitrovica (students of male and female gender, 4 groups with 8 members each). The data was obtained by asking the group moderator a question. Qualitative analysis is used for data processing. The obtained data are categorized according to: perception and sense of security, safety assessment and the influence of young people on improving the mentioned aspects of social security. The obtained data have shown that the young people in Kosovo and Metohija perceive and feel a bad security situation in the general sense, claiming that their security is very bad considering the social and economic security. They state poor health conditions, easy access to psychoactive substances, human rights disregard, and high crime rates. Economically, the unemployment of young people is high, as

well as poverty, while the quality of goods and services is on a low level. They estimate security in general terms and critical situations. Security is under threat and is completely unsafe. The obtained results on the basis of psychological and social indicators show poor safety of young people and the inability of young people to influence the improvement and quality of safety in all aspects of life in Kosovo and Metohija.

Keywords: psychological, social indicators, security, youth, Kosovo and Metohija.

ОРГАНИЗАТОРИ И ИЗДАВАЧИ
Филозофски факултет Универзитета у Нишу
Српско социолошко друштво, Београд

ЗА ИЗДАВАЧЕ
Проф. др Наталија Јовановић,
деканица Филозофског факултета, Ниш
Проф. др Јасмина Петровић,
председница Српског социолошког друштва

УРЕДИЛА И ПРИРЕДИЛА
Нина Павловић

ЛЕКТОР
Маја Стојковић

ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ
Милан Ранђеловић

ДИЗАЈН КОРИЦА
Дарко Јовановић

Штампа
Unigraf X – сору

Тираж
100

ISBN 978-86-7379-485-3

